Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вӀашагӀкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ★ ШИНАРА, 14 ИЮЛЬ, 1987 ШУ. ★ № 84 (7430). ★ Мах 3 кеп.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Доккхий дехкараш тIанийцад шийтталагIча пятилетка шоллагIча шера «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Сийлахь-боккхача Октября 70 шу дузача цIейна сийленца накъабахара къахьегама вахте а этта, шерра социалистически яхь йоаржаьча цар цхьаккха бутт дIабахийтабац шоаш тIанийца декхараш тIехкхоачаш ца деш. Цунга хьежжа дог гIоздоахаш да укх юбилейни шера хьалхарча ялх бетта даьха производственни хьокхамаш а. Паччахьалкхен планагIа лаьрхIачул совгIа НГДУ коллективо даьккхад 6900 тонн «Iаьржа дошуви» йиъ миллиони 454 эзари кубически метр газн. ХIаьта заданел совгIа цо махкальэккхай 177 эзар сома маьха товарни продукци.

Шийн потребителашта продукцена поставкаш яра дола договорни декхараш а толамца кхоачашдаьд цо. Къахьегама овсарле лакхъяра ах шера план 25,4 процент тIехкхоачаш а яь, из лакхъяра чотагIа даьккхад планал совгIа мел даьккха мехкдаьттен газн. ПланагIа лаьрхIача бесса бурувдеттарашкара хьа а нийца, болх бе йолаийтай цар мехкдавтта луш йола йиъ керда скважина. Лоацца аьлча, тIанийцача декхарий цхьаккха пункт яц НГДУ мехкдаьттахоша толамца кхоачаш тIехкхоачаш ца ещ.

Октября юбилея сийна яхье яьннача мехкдаьттен гази йоахача управленера, цхьаккха цех е участок яц паччахьалкхен планах лоархIа ца ещ, тIехьаюсаш. Хьинаре къа а хьегаш, къаьстта дика болх беш хиларца белгалъяьннай Ахриев Берснакъа, Мамцов Василий, Газнев Кант керте латтача мехкдаьттен газ йоахача цехий коллективаш. Цар дикка тIехкхоачашду шоаш укх юбилейни шера тIанийца декхараш.

Деша дай бац

Шийн ханнахьен дикен Госприемка гIа болх дIаболабара кийчо ца ярах шийтталагIча пятилетка шоллагIа шу доладелча денз ахастагIа лелхаш болх беш хьайоагIарех я Назрановски ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода коллектив. Ше укх юбилейни шера тIанийцача декхарий цхьаккха пункт яц цо кхоачашъеш. ДIабахача ялх бетта баьча балха итогашка хьахьокхачох къаьгга гуш да паччахьалкхен планах а гаьнна машинашъераш лоархIа ца беш хилар. Цу юкъа продукци маьхальяккхара даькъе царна тIадисад 1640 эзар сома маьха декхар. Иштала мах болаш я цар потребителашта поставкаш ца еш йиса продукци а.

Товарни продукци арахецара хьалхарча ах шера план 78,9 процент мара кхоачашъяьяц завода коллективо. Ара ца хецаш йисай кхо миллиони 51 эзари сома маьха товарни продукции 273 эзар сом мах бола нормативно-цIена продукции.

Къахьегама овсарле лакхъяра ах шера планах 89,1 процент мара лоархIабаьбац предприяте машинашъераш. Иштта цар кхоачашъяц паччахьалкхенна пайда бара, арахецача продукцега дIабода мах лохбара заданеш.

СИХДЕ КХАШКАРА БАЛХАШ!

Грозненски районерча Ленина цIерагIча колхозе массаза йоакхо ю дIайийнача культурашта доагIаш дола гIулакх дара: ханнахьа оасар ду, культиватор токхаю, эшшача хана хий тох. Цудухьа хьувкъамга догдоахилге йолаш да колхоза кхаш.

Укх сурта тIа вайна гу доккха хьажкIий кха. Цунна хан-ханнахьа хий тохилга Iалашду поливальщика Арсакаев Дауда (аьрдехьарвар), цунна уллув латтар ва бригадир Шахтамиров Нурды.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

ГIулакхаш дика лел

БархI класс яьккхачул тIехьагIа, 1973 шера Алиев Рамзан «Гикаловское» яхача юртбоахама опытни боахаме балха вера. Бакъда, цу минуте механизатор хиланзар цох. Дукха болх бир складе грузчик, тIаккха мехмастерской слесарь волаш. Массанахьа болх дика бора Рамзана, Коллективо из ца зувш дисанзар.

Слесаралла болх беш дика Iомайир Алиева трактор. МоллагIа нийсденна кхоачамбоацар дIадаккха ховш ва хIанз.

1976 шера Алиев Рамзан Советски Эскаре шийн декхар даь а ваьннэ цIавера. ТIаккха вахар из механизатораш Iомабеча курсашка. ХIанз итт шу совгIа ха я механизатор волаш цу боахаме цо къахьега.

БоккхагIболча новкъостий Алиев Махмуда, Хаммагомадов Ахъяда хьехам хьацарах шийн товзал лакхйир цо. ХIаьта хIанз яхе хьалхалаттачарна юкъе ва Рамзан.

— Цунна деррига а де хов тракторацa, — дувц воккхагIволча инженера Г. Имурзиева, — моллагIа бола болх сиха а дика а чакхбоаккх цо. Цул совгIа новкъосташта гIо де а кхоаву.

ХIара аьхки комбайна тIа хов Рамзан. ХIанз пхелагIа шу да социалистически яхье хьалхара моттигаш цо йоаха.

Толамаш дахарах Р. Алиевна «Социалистически яхье котваьннар» яха массехк значок, КПСС райкома, райисполкома Сийлен грамоташ, ахчан премеш еннай. Шозза юрта Совета депутаталла хержав из.

Ер шу доладелча денз подрядни механизированни звенона кулгалдеш ва Рамзан. 10 трактор чуйоагIача звенос 690 гектар лаьтта да леладеш. Эггара хьалхарчарда йистебаьлар уж горох дIайийна, кхыдола кхашкара балхаш даь.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара хетаьча социалистически яхье котало яккха лаьрхIа я Алиев Рамзана кулгалдеш йола звено. Механизатораца дош деннад хIара смена нормаш 150 — 160 процент кхоачашъе.

С.-М. ЯСУЕВ, тха штате воаца корр.

АЬННАР ЧАКХДОАККХАРГДА

Укх шера 165 гектара тIа дIайийнай оаха шекара свеклаш. Ткъаь итт гектара тIа доакъара яраш.

Хьалхара яраш лелае 81 дезало дIайийд, вожаш — ворхIне. ГIулакх миштад аьлча, доакъара йолчарел халагIа да шекара свеклаш кхее. Из ха а ховш, дехар дешше, кхокха гектар мара яланзар уж хIара дезала, хIаьта вожаш — йиъ йиъ гектар.

Из оаха нийса даьлга гуш да хIанз. Дехке баьннабац нах а.

ТIехьарча хана каст-каста делхача догIаша сиха хьалтIадоалийт оасар. Цудухьа ниткъа мара кхоабац кхокха гектар шекара свеклаш дIанийцараш оасарах кхаш цIенде. ХIанз диазлагIа оасар деш ба уж.

План 180 центнер йолаш, шекара свеклаш хIара гектара тIара 250 центнер, хIаьта доакъара яраш планал шозза дукхагIа — 800 центнер чуя дош деннад тха отделене кхаш леладераша. Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача дийнахьа, паччахьалкхенна уж культураш дIаялара карарча пятилетка шин шерен ах шерен план кхоачашъе декхар тIанийцад тха коллективо. ЛаьрхIар кхоачашдергхиларах шеко яц.

А. ХАТУЕВ, Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза цхьоалагIча отделене управляющи.

ЧУЭЦА ДОЛАДАЬД ЯЛАТ

Укх деношка Малгобекски района дерригача боахамашка хьокхаш касарегIа Iодехка доладаьд ка бола ялаташ. Района дерригача боахамашка хьакхар 2 эзар совгIа гектар, Цу даькъе дикагIа толамаш доах «Малгобекский», Горьке цIерагIча, «Кавказ» яхача совхозашка. Цу боахамашка араьлхай ерригa комбайнаш. Ялаташ арда доладича эша дукхагIа йола транспорт а кийча я. Цхьабакъда, цу дешага кхы цIаькха а хьажа беза боахама кулгалхой, парторганизацеш, ялаташ арда доладича транспорт йоапаш, комбайнаш сецаргIоацаш. Иштта йоакхо е еза ялат докъадеча а цIендеча а хьатташка эшаш мел дола балхаш лерттIа вIаштIехьдахара новкъарле ю кхоачамбоацараш дIадоахаш а.

Дика болабаьб из болх «Кавказ» яхача совхозе. Цига денна болх беш я ялх комбайн. Царех хIаране 12—13 гектар ялаташ хьокх дийнахьа. Комбайнерашта юкъе толаме къахьегарех ба Еремеев Иван, Долгов Василий, кхыбараш. Укх деношка цар аьрдай 200 гектара тIара горох. Дика хиннаб цун хьувкъам. ВIаштIехьдаьккхад механизаторашка кхашка йIайха хIама юкъталга а.

1835 гектара тIа хьалкхедаьд колхозе деррига ка бола ялаташ. 8—10 дийнахьа уж чуэца декхараш тIанийцад механизатораша.

П. АМИРОВ.

• КПСС ГРОЗНЕНСКИ ГОРКОМЕ

КВАРТИРАШ ДIАЕКЪАРА— ЧIОАГГIА ТIАХЬОЖАМ

КПСС горкома бюро хьежар г. Грозне квартираш дIалуча жилищни законодательства лардаш, социальни нийсхон принцип гIожа телхаяра фактех долча дешага. Хьежача гучадаьлар, боахамий, советски, профсоюзни, иштта кхыча общественни организацей бахача наьха жилищно-бытови хьалаш тоадара, жилищни законодательство лораделга Iалашдара балха тIа доккхий кхоачамбоацараш хилар.

Райисполкомашка, дуккхача предприятешка, организацешка чуIе фусамаш эшаш болча наьха учет лелайра гIулакх во латт. Техкача 1400 гаргга квартирни делаех кхоалагIа дакъа оттаяь порядок телха а еш оформлени яь дар: царца дац квартирни учете отта бокъо луш дола лоархIаме документаш, квартира хьожаярах йолча профорганий, исполкомий решенеш тIара выпискаш. Жилищни условешка хьажарах оттаяь акташ ма дарра цар хьал хьахьокхаш яц. Дуккхача моттигашка квартирни делаш вIалла доацаш дар.

130 совгIа квартира дIаеннай жилищни хьалаш тоаде дезаш ца хиннача, квартираш шеръе очередех ца лаьттача, льготаш ца йоагIача наха. Царна юкъе ба НГIАССР юстице министр н. Албастов, НГIАССР КНК председатела заместитель н. Гадаборшев, НГIАССР МВД пожарни охрана управлене начальник н. Шербино, Стройбанка республикански контора управляющи н. Татаров, гороно заведующи н. Шканова.

Профсоюзни, советски органий оагIорахьара тIахьожам ца хиларахи боахамий кулгалхошта бехктокхам па хетарахи «Центрпромэкскавация» яхача треста 44 квартира йолча цIагIара фусамаш дIаекъача цIенхаштта кхоачамбоацараш гучадовлийтад. Нах чуховшабара спискаш хьожа а ца хьожаш сихха оттаьяр. Эггара хьалхарчарца 4 комната дола квартира хьанийцар профкома председатела н. Чумаченко, вахара мел эшар долаш фусам шийн йоллаше.

Нохч-ГIалгIай гIишлон управлене бокъонца квартираш эшача коллектива членний законни бокъонаш телха а еш гаргалонна тIагIолла да, протекционизма гIулакхаща квартираш дIа-хьа екъаш йола моттигаш нийслу. Коммунистически улицагIарча цIагIа законагIа ца йоагIаше 4 комната дола квартира еннай СМУ-5 начальника н. Абубакаровна, из шийна ховшше вогIа йолча фусаме ваха хайнав, шийн кхаь комнатах латта квартира ЧИУС начальника н. Исманлова нанас ваьча вешийн шин комнатах латтачунца хийца а хийца. ЧИУС-а парткома (н. Джукаев) жилищни дешай хьакъехьа администраце деятельноста тIахьожам лоаттабеча либерализми законагIа доацаш дола гIулакхаши магийт.

Заводской РИК-е исполкома решени а йоацаш квартираш дIаекъаш а ордераш дIателаш а моттигаш нийслу. Ценхаштта гIалаташ а ду, доагIар хьа ца дехаш юха ювл Ленински РИК-а жилищни комиссе председатель н. Рядинская. Цо законагIа доаца гIулакхаш магийтарах № 12 йолча школа директора н. Пуховицкаяс лоацача хана шин квартира хьа а нийца, уж шийна пайда болаш 3 комнатах латтачунца хийцай.

Жилищни законодательство телхаделга дIадаьккхадац «Грознефтеоргсинтез» объединене. Масала, К. Цеткина цIерагIча улицагIа 67 квартира йолча цIагIара квартираш дIахьожаеча хана пхи квартира «нокъзарча оагIорахьа» яхийтар. Хьалха хиннача генеральни директора Н. Мельниченкой указанегIа цу цIагIа кхо цIа дола квартира елар «Грознефтехимремстрой» треста спец. РСУ-4 начальника н. Батуевна, из дара цул хьалха аргIагIа латтача шин болхлочунгара заявленеш хьаьхар начальника шоай хьалхара аргIа йитара уж дукхьала бац, аьнна. Уж хIамаш довззаше а, администрацен профсоюзни комитетон деш дола уж гIулакхаш дийхканзар парткомо (н. Жариков).

Хьалха а санна жилищни дешаш къоастадара райисполкомашка кIезига новкъостал кхоач горисполкомагарен цун службашкарен. Из боккха лоархIам бола участок бахьан жоп дала боагIача хьадда болча гIулакхерча нахагара хьадехар лохдаьд укхаза. Жилищни законодательство лорадара тIехь лоаттабеча къовсаме доагIара гIулакх дац бокъонаш лораеча органаша. Жилищни программа, шоай решенеш мероприятешца кхоачашдара кхоачамбоаллаш тIахьожам а лоаттабац, кулгал а дац партийни комитеташта, юххьанцарча партийни организацешта КПСС горкома отделаша, КПСС горкомерча партийни комиссе.

КПСС горкома бюрос, горкома отделаш, КПСС райкомаш декхарийла яьй жилищни программа сихъяь кхоачашъяра тIаерзаяь йола партен правительстван директиваш кхоачашъяра эггара чIоагIагIа тIахьожам лоаттабе, жилищни законодательство толхадаьчен шоай фусамийн дешаш къоастадеча эхь ца хеташ хиннача коммунистий а хIаьта иштта цу тIехь царна гIодаьрий а хьакъехьа лоаццача хана динза даргдоацар делга юххьанцарча парторганизацешкара хьа а дийхар. Деррига фусамий дешаш законагIа ма доагIара къоастадара хьадда ха оттаяьй.

Прокуратурайн халкъа судийн партийни организацешта тIадиллад горрайисполкомаша, министерствай, ведомствай, предприятей, организацейн учрежденейн гIулакхерча наха жилищни законодательство кхоачашдара, жилищни органаша правови акташ законагIа оттаяра, цу тайпара дола дешаш судашка шоай ханнахьа а нийса а къоастадайтара йола надзор чIоагIъеш бокъонаш лораеча органий болх дIахо йодача хана хьинарегIа бара дешашка хьажа. Юкъарчал доаццаш балха уж лостамаш бахьан жоп дала дезача коммунистий отчеташка хан-ханнахьа ладувгIа.

Бюрос халкъа тIахьожама городской комитет (н. Попов) декхарийла яьй фусамий дешай хьакъехьа йизза социальни нийсхо хилийтара тIехь лоаттабеча къовсаме хьинарегIа дакъа лаца, хьалду цIенош дукхагIа а дикагIа а хилийтара уж дIаннисдаран цар чу нах бахаран кхы а чIоагIагIа тIахьожам лоаттабе.

КПСС обкоме

10 июле аргIанарча заседане КПСС обкома бюро хьежар областной партийни организаце актива собране 1987 шера 7 феврале «Къахьегамхошта дIахо а чIоагIагIа идейно-политически, интернациональни кхетам балара долча областной партийни организаце декхарех йола» резолюци кхоачашъеш парте Сунженски райкомо беча балхах долча дешага.

Белгалдаьккхад актива резолюци кхоачашъяра, идеологически кхычен организацей болх нийса вIашагIтохара боагIаш бола тIахьожам лоаттабара ма боаггIара болх вIаштIехьбаккха хайнадац КПСС райкома, балха боаца баха нах общественни производстве балха оттабара керттерча проблемана низ а теркам а тIабахийтабац, аьна.

Хьадда, гIулакхаца хIама хулалац бахача наха интернациональни, атеистически кхетам балара дуккхача партийни организацей, культура, просвещене, унахцIено лораяра учрежденей «Знание» общества районни организаце балха тIа, из бу долаш дола хьал теркал а да деш. Ледара довз районе общественни хетар, дина уйлан башхалонаш, уж гучаювлара бахьанаш.

Кхоачамболаш бац интернациональнии атеистически кхетам балара болх С. Орджоникидзе цIерагIча, «Победа» яхача колхозий, «Западная» яхача птицефабрика, райпотребсоюза, химически реагентий Карабулакски завода, районбольница, кхычар партийни организацеша.

Района дуккхача юрташка хIама ца деш я цIагIара лектореш, кхалнаьха советаш, тесса битаб динах тешаращца беш бола индивидуальни болх. Кхетам балара юкъе боацаш бус цIен-ноанойн балха боаца баха нахи. Кхоачамболаш пайда эцац цу гIулакха тIехь культура юрташкарча кхуврчех, спортивни сооружениех. Районни кинотеатр, дукхха йола клубаши библиотекаши сиха ремонт е езаш я.

Динен националистически воча гIулакхий кIийлен тIа во хIамаш хинна моттигаш я районе. Масала, укх шера март бетта Галашкарча больница коа кхычахьара тIабаьхкача лораща хулигански гIулакхаш леладеш моттиг хилар. Хулиганаша даь зулам во дувца дезача метте юрта Совета председатель И. Арчхоев юртарча сходе дар га доахаш вар. Iаьдала моттигерча органаша шоашкара доагIа гIулакх ца дар бахьан долаш призывной пункте нохчийн гIалгIайн призывникашта юкъе ца тоам баьлар. Районе хIанз а дIадаьннадац пхьа лехилга, мехкарий удабелга, во дар даьча сага оагIув хьаллоацилга. Нестеровски, Ассински, Серноводски станицашка, Галашка шоай боахамашка нах къахьега чуувтабеш моттигаш хиннай. Ленина, Кирова цIерагIча, «Заветы Ильича» яхача колхозашка лаьттах пайда эцача бокъонаш телхаеш, доахана общественни Iулаца шоай доалахьа дола доахан леладеш моттигаш хиннай. Самогон дакхар, наркомани, наьха доалахьа йола хIамаш лечкъаяр санна дола общества духьалара гIулакхаш холу.

Ди лелаберий объединенешка порядок оттаяра доагIаш дола гIулакх дац. Дина культех дола законодательство телха а деш районе шоай гIулакхаш деш я мурдий тоабаш, кераста дина секташ. Дина обрядность лакхлуш хилар зелуш да. Бусалба дина керте латтараша доалду кащамашта, зикар де вIашагIбетталу, хIама хов яхаш хьежа нах ба, кхыдараш да.

Кхетам балара балха пайда балара во Iаткъаш да дукхха дола социальни дешаш къоастадара ледара терко еш хилар. 2 эзар совгIа бола районе баха нах общественни пайдане къа ца хьегаш ба. Кхоачамболлаш дегIаягIац быта службаш, торговли, хIара дийнахьа эшача товарашца баха нах Iалаш ца беш каст-каста моттигаш хул. Во оттадаь да медицински гIулакх делга, кхоачамболаш яц школе деша даха ха кхачанза долча берий учрежденеш.

КПСС обкома бюрос парте Сунженски райком декхарийла йир долаш дола кхоачамбоацараш дIадахара динза даргдоаца гIулакхаш де, тIанийца решенеш кхоачашъяра лоаттабу тIахьожам чIоагIбе. ДIахайтад парторганизацешкарен идеологически учрежденешкарен доагIар дукхагIа хьадеха дезилга, интернациональнии атеистически кхетам балара гIулакх бахьан хIара кулгалхочун, берригача коммунистий бехктокхам лакхбе безилга.

Госагропрома, Госплана, культура, просвещене, унахцIено лораяра министерствашта, респотребсоюза тIадиллад районе дIахо йодача хана гIулакхаш дара, унахцIенон, просвещене, культура сфераш дегIаахара, а балха боаца баха нах общественни производстване юкъеозара а дешашка хьажа.

Парте горкомашта, райкомашта, советски, профсоюзни, комсомольски организацештен кхыча организацештен тIадиллад областной парторганизаце актива собране 1987 шера 7 феврале ра резолюци кхоачашъеш хилара анализ е а къахьегамхошта дукхагIа идейно-политически, интернациональнии атеистически кхетам балара кхы тIа гIулакхаш де а.

КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленумо дIадехача тайпара болхлой, парте боацараш, кхалнахи кагирхойи кулгалдеча балха тIа увттабара парте Назрановски райкомо беча балхах долча дешага хьежаб.

Белгалдаьккхад КПСС райкомо деш дола гIулакхаш перестройка, кадровой политикера демократически гIулакхаш дегIаахара декхарашта ма доаггIара дика ца хилар. Парте райкома бюрос, цхьайолча юххьанцарча парторганизацеша кулгалдара кадрови состав вIашагIтохача бизза пайда эцац из хьалха латтача болхлошца, парте боацараща, кхалнахаца, кагирхошца хьалийзара а кердаяккхара а йолча таронех. Юрта боахаме, гIишлош еча, транспорте практически кулгалдеча балха тIа бац кхалнах.

Районе хьадаьдац къона кадраш чIоагIъяра хиланза даргдоаца хьалаш. 12-нех йиъ юрта клубаш яц, 8-нахьа — деша даха ха кхачанза долча берий учрежденеш, 4-нахьа быта цIенош дац. ДIадахача шера арахьара тIабаьхка 50-ел совгIа бола хьехархой частни квартирашка баьхар.

Номенклатурни болхлошта юкъе 30 шерага кхачналца ха йолаш 4 процент мара бац, хIара пхелагIчун 50 шерал тIех ха я. Болх беш бахача нахах ахенел дукхагIбараш кагирхой боллаше а, кулгалдеча болхлошта юкъе 5 процент мара нах бац къахьегача коллективашка чIоагIбенна. Массе а предприятешка яц ходанза йоакхо болхлой политически, профессиональни дегIаахара. Автотранспортни предприяте, бувзама районни увеле, дорожно-строительни управлене, кирпичний заводе, кхы цхьайолча организацешка резерваца вIалла болх бац.

Парте райкома балха тIа перспективана йола объективни уйла яц. Районе керда производстваш хьалъен болх беш йола предприятеш шеръен езаш хиларца дувзаденна кулгалду кадраш кийчъелгей кхетам лелгей биззача боарамагIа оттадьдац чIоагIъьча программа тIа.

Белгалдаьккхар, парте райкома, юххьанцарча парторганизацей кадрови балха тIа долаш долча кхоачамбоацараша район экономически социальнии дегIаухилга юхаувзаш хилар. 1987 шера къахьегама овсарле лакхъяц, кхоачашдац договорни поставкаш хьакъехьа товараш арахецилга. Юрта боахаме ледара юкъейоалаю хьалха латта технологеш. Къахьегами цох луш дари вIаштIехьдаккхара прогрессивни формаш, цудухьа шура, дулх даккхарга дIадодар дукха да. Боахамаш дерригаш а дац рентабельни болх беш. ДоагIаш дола гIулакхаш дац социальни сфера хьалха ювлаш дегIайоалаяра.

Холуш дина хувцамаш хиннадац массово-политически, кхетама балха формашкен методашкен, сага фактор хьалъайеча. Уж массе хана яц сага лаьрхIа. Ледара къовсам лоаттабу тунеядстваца, къахьеганза йоахача доходашца, къахьегама дисциплина телхаярца, социалистически рузкъа лорадара тIехьа. Хьинаре позици лаьцаяц «Ленина никъ» яхача районни газето перестройка ира, принципиальни проблемаш оттаеча.

КПСС обкома бюрос, болхлой, парте боацараш, кхалнах, кагирхой кулгалдара балха тIа оттабеча хана биззагIа пайда эцилга Iалашдергдола де дезараш тIаэца декхарийла яьй, парте райком, юххьанцара партийни организацеш. Кадрай резерваца беш бола болх тоабе, цу гIулакхе формализм ма хилийта. Резерваца лоархIаш бола кандидаташ бовзача хана коллегиальность, гласность хулилга Iалашде, къахьегама коллективана, общественни организацешта хетар теркал а деш.

КПСС XXVII съездо, КПСС ЦК январски (1987 ш.) Пленумо дIадехарашка хьежжа комсомола партийни кулгалдеча, кагирхой проблемаш къестаеча, керда наькъаш лохилга хьалхадаьккхар, из де деза кагирхой перестройка хьинаре доакъашхой хургболаш. ЧIоагIа теркам тIаоза кагирхой къахьегама, идейно-политически, нравственни чIоагIленна, уж профессионально дегIакхувлача новкъостал де. Кулгалдара балха тIа увттабеча хана боккха тешам а ле шоай лоIаме а хилийта, кердадаккхара, демократизаци яра процессе дуккхача кагирхоша дакъа лацара эшаш дола хьалаш хьаде.

КПСС обкома бюрос парте райкомагара хьадийхар дика кийчо, организаторски способносташ йола болхлой класса викалаш кулгалдара балха тIа увттабара бола парте никъ леррагIа кхоачашбелга. Кадраш кийчъяра, цар квалификаци лакхъяра, царца стажировкаш, аттестаци, собеседовани чакхъяхара лаьрхIа перспективни планаш оттае.

ТIанийцача соцам тIа, белгалдаьха кхоачамбоацараш республика цхьайолча кхыча районашка а долга теркал а деш, КПСС обкома бюрос парте горкомаш, райкомаш декхарийла йир социальни структура беррига викалаш болх беш бола районера нах, къаьстта болхлой, парте боацараш, кхалнах, кагирхой, къаман состав чоте эцаш, кулгалдара балха тIа кадраш увттаяра балха йолаш йолча практика анализ е.

ВЛКСМ XX съезда итогашца дувзаденнача кагирхошца беш бола болх дIахо тоабара дешага хьежар. Белгалдаьккхар, чакхъяьннача ВЛКСМ XX съездо мохк социально-экономически дегIакхувлилга сихдара никъ кагирхоша бизза хьаллоацилга, вай общества вахара еррига оагIонаш революционно кердаяхара юкъарча балха кхы а хьинарегIа дакъа лаца уж гIерталга тешшаме хьахьекха хилар. Съезда гIулакхацарча атмосферо, делегатий творчески а, доаггIар хьадехара а позице хьахьекхар комсомол перестройка еча шийна кагирхой тIехьа баха а, цун организационно, идейно кулгалде а могаргдолаш йолга. Декхар оттадаьд комсомольски орган из а цеш Iилма-технически прогресс еча, экономикана модернизаци еча, общество нравственно тоаеча хьалхарча мугIарашка яха.

Республика партийни, советски, боахамий органашта перестройка еш, хIанз а цу процессана комсомола, берригача кагийча наьхен мехкарийн йоккха потенциал бокъонца юкъеоза мегадац. Кагирхой инициативана, хьадда гIулакхаш чакхдахара йолча цун уйлана цхьайолча хана бюрократически новкъарлеаш ю, гIожа, бе-башха ца хеташ, къона нах граждански ондабаьнна хиларах ца теш.

Кагирхой кхебечен Iомабечен долча айпаша цхьабола кагий нахи мехкарийн шоай лоIамерча вахарга бовлача хана тешшаме йола вахара позици йоацаш, къахьега кийча боацаш хиларга, боккхагIбараш ца лархIарга дуг гIулакх. Вай вахаре дикагIча оагIорахьа хулача хувцамашка хьежача кхы а чIоагIагIа ла йиш йоацача хьал тIа йоалаш латт корта бохабу малараш мелара, наркомане, бокъонаш телхаяра факташ.

Перестройка хьалашка кагирхоща беш бола болх дIахо тоабара долче декхараша комсомола партийни кулгалдеча, кагирхой проблемаш къестаеча объективо керда наькъаш лохилга хьадех.

Парте обкома бюрос ВЛКСМ XX съезда итогашца бувзабенна кагирхошца беш бола болх дIахо тоабара йола организационно-политически мероприятеш чIоагIйир.

КПСС горкомашта, райкомашта, НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиуман Министрий Советан, облсовпрофа, республикански министерствашта, ведомствашта, творчески союзашта, халкъа депутатий моттигерча Советашта хьалхадаьккхад, хIара городе, районе, нах бахача пункте, отрасле кагирхошца беча балха дешашка хьожалга, цунна кхетам балара де дезараш белгалдоахилга.

Республика партийни организацешка отчеташ ярахи хоржамаш чакхдахарахи долча дешага хьежар, ерригача лохерча звеньяшка уж чакхдахара ханаш чIоагIйир.

Коммунисташа дувцачун юкъмоттиге оттадаь даь даьначун критически анализ елга, перестройка, леламах дола дош. ЧIоагIа хьадеха хIара коммунистагара перестройке, дегIаухар сихдеча цо ше дакъа лоацилга. ЧIоаггIа критика е перестройках геттара дукха дувца а дувцаш, цхьабакъда, из практически кхоачашъяра кIезига хIама дечарна.

Принципиально, хано дIадехараш теркал а деш хьажа хIара юххьанцарча, цеховой парторганизаце секретара, партгрупорга беча балхага, хIаьта отчетни юкъа цо баьча балха массе а оагIорахьара мах бе.

Партийни организацешта кулгалде увттабе инерци, рутина, консерватизм йохае, кердача тайпара болх бе, перестройка гIулакхаца е, могаргдола производстве хьалха латтача болхлошта, колхозхошта, специалисташта, кхалнаха юкъера хьинар дола, цIена коммунисташ. Парте горкомий, райкомий секретарашта тIадиллад, юххьанцарча, цехови партийни организаце секретаралла оттаве лаьрхIача хIара коммунистаца индивидуальни собеседовани чакхйоаккхилга.

КПСС обкома бюрос «Ташкентстки областной парторганизаце парте дIаэцара, партийни мугIараш чIоагIдара балха тIа хиннача цIенхашттарча кхоачамбоацарех» болча КПСС ЦК соцамо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара йола мероприятеш чIоагIйир, кхыдолча дешашка а хьежар.

70 СИЙЛАХЬЧА ОКТЯБРА ХЕТАЯЬ ЯХЬ ШЕРАГӀА ЙОАРЖАЕ!

Болхлочун уйлаш

ХЬАЙГАРА ДӀАВОЛАЛЕ

Советски наьха вахаре къьастта белгала да ер Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дуза шу. Цу доккхача цӀейга шийтталагӀча пятилетка хьалхарча шин шера план кхоачашъе социалистически декхар тӀаийцар Назранерча трикотажни фабрика коллективо соаххие а.

Кхоачашдулургдий-теш тхона из декхар? Нагахьа санна массеза бутт хьалха цох цхьаккха шеко хиннаецъ, тахан юбилей герга ме кхоач, хала да, тешшаме социалистически декхарех тхо лоархӀадергда ала.

Укх шера дӀабахача ялх бетта продукци арахецара задани кхоачашъяьяц фабрико, потребителашка дӀа ца кхоачаш йисай итташ эзараш сомий маьха продукци. Фуд цун керттера бахьан?

Ерригача фабрика производственни дешаех лаьца дуаца атта дац сона, цудухьа айса болх беча цхьоалагӀча цехах дувцаргда. Оаха а кхоачашъяьяц 6 бетта план. ТӀаккха тӀаийца хиннача социалистически декхарех-м дувца а мича деза.

Цу деша уйла ца еш дац тхо. Тха бехкагӀа долаш а доацаш а дукхха бахьанаш да укхаза. Цхьабакъда, керттердар массане а цхьатарра производстваех дог ца лазилга да ца аьлча далац. Эггара хьалха дисциплинагара дӀадолалу толамашка кхачар, хӀаьта из тха дика я аьлча нийса хургдацар. Масала, аз болх беча 8-ча конвейере 21 саг ва. ХӀаьта дӀабахача биззача бетта 16 саг мара вацар. ТӀаккха тхона хьалуш йола план 21 сага лаьрхӀа ма йий. Шера тӀаийца социалистически декхараш а 21 сага да. Мичав пхи болхло? Уж шоашта дагадеххача хана хьа а боагӀа, безам хилча цӀагӀа а Ӏа, цхьабараш больничнегӀа ба, яхаш, лел. Дукха дийцад царца дика а хоза а, эхь хетийташ а, цхьабакъда, уж нах сагота бац. Цудухьа оаха лаьрхӀад царцара къаста, балхара уж дӀабоахилга хьадийхад администрацегара.

Балха тӀехьабусалга, прогулаш елга массазара гӀулакх а хинна дӀаэттад цхьаболча хӀамаш тегарий. Хадданза тӀехьабувлаш ба Амхадова Фатима, Кокурхоева Хьава, Евлоева Зарет, Картуева Лида, кхыбераш.

Болх хьабе, дер дайна нах санна хӀана дагӀа шо, ала ца дезаш духхьал Дзарасовай яр мара бригада яц цехе. Кхыметтале увзорг, тай кхоачаденнад яхаш бахьанаш а уттадеш, хӀама ца деш багӀараш а нийслу. Цеха начальник Балхаева оарцагӀъяла езаш хул иштта «кагийча» гӀулакхашта. ХӀара хӀамаш тегар кхоачам хиллал мел эшачунца Ӏалашъяьйий ха декхарийла а эггара хьалха бригадир. Из тхо долча деш дац. Цхьайолча хана цунна хац ший бригадера саг балха ара ца воалаш хӀана висав.

Аз белгалдаьккхар цехе дикагӀа йола бригада Х. Дзарасовай яр йолга. Фуд укхаза эргаш дар? Духхьал дӀаала деза дисциплина чӀоагӀа я цу коллективе. «ЦаӀ массанена тӀехьа — массава а цхьаннена тӀехьа» яхача девизагӀа къахьегаш я из. Бригадера хӀаравар гӀулакхаш тоадара эггара хьалха шийгара дӀаволалу, уллуврчо дерг ма дий, аз ца даьр, яхача уйланца машар бац цхьанне а. ХӀаьта балхаца безам а болаш, цхьабакъда, ма хетта из дӀа ца бодаш а ма хулий. Цу тайпара саг сихха хьаллоац бригаде. Масала, къахьегама опыт кӀезига йолаш яр юххьанца цехе балха енача хана хӀамаш тегар Гаракоева Лемка. Из хьожайир ялхлагӀча бригаде. Юххьанца деиз хьехамчал де йолаелар цунна бригадир ше. Сихха балхех а кхийтта, дика толамаш а доахаш, дӀайолаелар Лемка. ХӀанз цунна хов массеха балха операци.

Мишта нийсденнад бӀарчача цехо тӀаийца социалистически декхараш кхоачаши тӀехкхоачашши деш духхьал Дзарасовай цхьа бригада мара ца хилар? Хала хете а кхыча коллективашка ледара я дисциплина, къахьегам лерттӀа вӀаштӀехьбекха ховш бац юкъерча звенон цхьабола кулгалхой. ХӀаьта дикагӀйола опыт-м уллув ма йий, гаьна дӀавахаа ца везаш.

Цхьаькха а да тха болх юхатетташ. Из да планагӀа йоаца продукци арахецалга. Бутт совгӀа ха я трусикаш тега езача оаха майкаш тега. КӀада дац яхаш багӀа тха кулгалхой. Дац аларах доалаш мичад гӀулакх. ПланагӀа йоаца продукци арахецарах лакхлац къахьегама овсарле, наькъа балхаца безам дӀеувц. Из проблема къоастаергья, аьнна, хеташ да тхо хӀанз керда венача директора С. Муталиева.

«Общественни къахьегама хьинар айдара корта бола стимулаш а механизмаш а хьаьра эша дӀоагӀа да аьнна хет вайший балха моттига, къахьегама коллектива, ерригача общества визза да къахьегамхочох шийх хетаргвола хьал оттадар...», аьннад укх шера 25 июне КПСС ЦК Пленуме КПСС ЦК Генеоальни секретара М. С. Горбачева.

ЧӀоагӀа актуальни дешаш да уж, тхона доагӀаш а да. Тахан боккхача лоархӀаме да фабрика администраце, партийни, профсоюзни организацеша хӀара болхлочун дикагӀа йоахко елга, цун лерттӀа балха а быта а хьалаш вӀаштӀехьдоахилге, шерра социалистически яхь йоаржаелга. Из болх вӀалла тӀехьа ца тетташ бе беза. ТӀаккха шеко йоаццаш ше производства визза да волга, дика мел долчун тӀехьа эггара хьалха шийгара дӀаволавала везалга кхетадергда хӀаране.

М. АУШЕВА,
Назрановски трикотажни фабрика хӀамаштегар, къахьегама ветеран.

ОПЫТ УЛЛУВ Я

ТӀа-тӀа низ болаш йоагӀа Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизара сийна «Красный молот» завода къахьегамхоша лелаю социалистически яхь.

— Яхьа хӀанз юкъейоагӀа предприяте ерригa а керттера цехаш, — яхаш дувц завода парткома секретара Н. Калпакова, — Цу гӀулакха тӀа формализм хургйоацаш, яхь дикагӀа дӀаяхьар дукхьа оаха кхаь этапах йийкъай из. Яхьа юкъейоагӀача хӀара участкана, цеха вӀаштӀехьдаьхад къаьст-къаьстта дола яхьа хьалаш.

Ала деза, хӀара этап чакхйоаллаше а цун итогаш елга. Инстеьннай хьалхаръяр. Цун итогех котъяьннарг а лаьрхӀа, предприяте коа цӀе байраках урагӀъяхийтар № 12 йолча сборни участка сийна.

...Тхо да участка помещене чу. ХӀара болхло ше-ший моттиге къахьегаш, шийна тӀадилла гӀулакх кхоачашдеш воалл. Ерригача а участке гӀолла чакхдаьлча цхьа саг вовнзар тхона болх ца беш хьал-Ӏа лелаш, Ӏохайна вагӀаш. Участка помещенешка геттара а цӀена, лостам болаш я. Из деррига бӀаргадайча хозахийттар сона. Со шеквацар укхаза гӀулакхаш а дика лелаш хиларах. ХӀаьта иштта да а дар из.

Участка хьокхамаш дукхагӀча даькъе тийша да Н. Кирюхина кулгалдеча комплексни бригада балхах. ХӀаьта шоашта хьалхашка латтача декхарий бехктокхам кхета а беш, къахьег бригада коллективо. Из массаза а участка бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттигаш йоахаш хьайоагӀа.

— Хьалха хила атта дац, — йоах Н. Кирюхина. — Цо дӀадех массаза а бехктокхаме а хеташ хьинаре къахьегар, цахаддаш кердача толамашка кхача гӀертар. Цудухьа Октябра 70 шу дизара сийна оаха тӀаийцад доккха декхар — укх шера итт бетта йола план 24-ча октябре кхоачашъе. ХӀанз бригада деррига а низаш из дош кхоачашдара тӀадерзадаь да.

Шийна хьалхашка латта бехктокхаме декхар тешшаме кхоачашдара Н. Кирюхина коллективо хӀанзле а дика лард еллай. Госприемка хьалашка укхаза карарча шера пхе бетта план кхоачашъяьй 101,2 процент. ХӀаьта дӀахо из толам шербеш я бригада. Цунах къаьгга дола тешал да болхлоша тахан гойта хьокхамаш. Масала, дийнахьара норма 150 процент кхоачаш ца еш дӀаболхац электросварщикаш С. Ефременкои Ю. Матвееви, слесараш-сборщикаш Е. Шиповцови Д. Росланбекови, Р. Снобини, дукха кхыбараш.

Ткъо шу да укх коллектива Н. Кирюхина кулгалду. Цудухьа йоккха я цун организаторски талант, дика бовз болх, коллектива хӀара члена таронаш. Цу дерригнe карагӀдоалийт цунна гӀулакх хьаькъалца вӀаштӀехь а даькха леладе. Из безаме, Ӏимерза ва нахаца. Эшшача новкъостал, пайдане хьехам бе кийчча ва. Цунца цхьана коммунист хиларах тарра доагӀар цӀенхаштта хьадех коллектива хӀара членагара а шийгара а Бригадира оамалаш ерригача коллектива оамалаш а хинна дӀаэттай. Лакха я укхаза дисциплина, къаьстта технологически дисциплина.

Из кхетадеш да, хӀана аьлча Ӏалаьмате чоалханеи бехктокхамен продукци я укхаза хьаер. Бригаде къахьегараш лакха квалификаци йола нах ба. ХӀаьта бригадира а коллективе вӀашагӀъеллача партийни группо а (шийтта коммунист ва коллективе къахьегаш), хадданза теркама кӀал лоаттаду наькъа балха квалификаци, профессиональни говзал лакхъяра дош. Кхычахьара кийчча специалисташ хьабайтарга а ца хьежаш укхаза шоай низашца, балха моттигашка кийчбу электросварщикаш, слесараш-сборщикаш, кхы тайпа балха говзал йола нах, хӀаранена новкъостал ду ший говзал кӀоаргга Ӏомае. Цудухьа хӀара къонача болхлочоа тӀехь дӀачӀоагӀваьв йоккха опыт йола цхьацца хьехамча. Цу дерригнe карагӀдоалийт кадраш ца таара проблема цӀенъяь дӀаякхка. Лоацца аьлча, кадраш кхеяра дика школа а хинна дӀаэттай Н. Кирюхина бригада. Йолча таронех бизза пайда нийбара укхаза вӀашагӀъеллай шоллагӀа смена. Къахьегам хьаькъалца вӀаштӀехьбаьккха хиларах цхьа моттиг нийсъеннаяц шоллагӀча смена болх юкъагӀбиса.

Кхыча тайпара дар тхона завода №2 йолча цехе хьалхашка этта сурт. Гоннахьа хьал-Ӏа кхайса, укх инструменташ, тайп-тайпара оатхалаш, нувхех, отходех хьалйизай цех, цхьаннахьа а порядок яц. Къаьнарча станокашта юхе латт керда программни числовой управлени йола станокаш. Уж дӀаоттаяь а болх бе йолаенна а шу мара даьннадац. Цхьабакъда, цу лоаццача хана къаьнарчарна тарайийрзай уж, специалист воацачоа ховргдац къаьнаръяр е кердаяр малагӀа я. Шу хьалха со укх цеха волча хана хӀаьтта дӀаоттаеш мара яцар керда станокаш. Уж болх бе йолаелча хувцалургда тха гӀулакхаш, балха хьокхамаш, шу далалехьа йовзаргъяц хьона ер моттиг, йоахар цеха кулгалхоша. Цу хана укхаза дага бар эзаш, тайп-тайпара гаьнилгаш дӀа а егӀа цех хозъе. Бакъда, халахете а, цех сона яйзар хьалха санна, порядок ца хиларах, производства культура лоха хиларах. Лоацца аьлча, керда станокаш, оборудовани дӀаоттаяр пайда бац, цар тӀа болх беча наьха оамалаш хувца ца лой.

Производства культурага хьежжа да цеха коллективо гойта хьокхамаш а. Кхоачашъяц планаш.

— Мишта кхоачашъергъя уж, нагахьа санна керда дӀаоттаьча станокех ахаш болх беш ца хилча? — яхаш кад тхога бригадир В. Мигов. — Цун бахьан да станокашта профилактически болх ца беш хилар. Лоха я наладчиккий дисциплина. КӀира-ши кӀира доанх наладчикаш хьа ца бахкар бахьан долаш болх а ца беш станок латташ. Масала, тахан тха бригадера шиъ программни числовой управлени йола станок еха латт. Уж кхоачамбоацараш дӀадаргдац завода кулгалхоша керда станокаш тоаю лаьрххӀа служба вӀашагӀ ца йолле.

ТӀаккха, цу тайпарча хьалашка социалистически яхь лелаяр дувца а эшац. ТӀаийца декхараш кхоачаш ца дарал совгӀа, шоай планаш а кхоачашъе магац болхлошта. Царех дукхагӀчарна дицденнад Октябра 70 шу дизара сийна шоаш тӀаийца социалистически декхараш. Из нийслургдацар, нагахьа санна цеха кулгалхоша, первични партийни, профсоюзни организацеша шоай балха перестройка яьйларе. Цеха гӀулакхаш дикагӀча оагӀорахьа хухвцадалара йоккха таро яр лерттӀа вӀаштӀехьъяьккха социалистически яхь. Бакъда, укхаза, хетаргахьа, кхетабац цун лоархӀам.

Дог лазаш хилча, шоай бехктокхам кхетабича хӀанз а тӀехьа дац цеха гӀулакхаш тоаде. Гаьнна дӀа а ухаш Ӏомае ца езаш, дикагӀйола опыт уллув ма йий. Цун адрес, № 2 йолча цеха коллектива дицденнадале. — завода шийтталагӀа участок...

Х. ШАДИЕВ.

КЕРДА МУЛАШ

Карабулакски химически реагентий завода коллективо дош деннад Октябра 70 шу дуза ди хьатӀакхоачаш пачхьалкхен планал совгӀа 120 тонн тайп-тайпара химически реагенташ арахеца, йоагӀача дукхагӀа 33 эзар сома маьха товарни продукци хьае, къахьегама овсарле 0,3 процент лакх а еш, арахецача продукцега дӀадодар 23 эзар сом кӀезигде.

Чакхбаьннаб укх юбилейни шера хьалхара ялх бутт. Долче, мишта кхоачашду предприяте болхлоша шоаш тӀаийца социалистически декхараш? Масала, оттабаьча боарамал тӀех ехкар 82 эзар сом мах бола продукци, арахийцар 46 эзар сома маьха товарни продукци. Заданел совгӀа завода коллективо хьаяьй 125 тонн тайп-тайпара химически реагенташ.

Потребителашта договорни поставкаш яра задани а кхоачашъяьй цо. Къахьегама овсарле планагӀа лаьрхӀачул 48,6 процент лакхъяьй. Духхьал из лакхъяра чотагӀа хьаяьй планал совгӀа ара мел хийца товарни продукци.

Производства эффективность лакхъяра тӀаерзаяь дукха мероприятеш чакхъяьхай заводе. Царех доккха беркат даьннад. Ер шу доладелча денз цар кходаьд 159 тонн условни доагор, 900 гигакалори гаргга йӀовхала энерги, кхыйола материалаш. Арахецача продукцега дӀабода мах лохбарах кходаьд 94 эзар сом. Из бахьан долаш завода коллектива вӀаштӀехьдаьннад планал совгӀа укх шера 63 эзар сом паччахьалкхенна пайда бе. Химически реагентий заводе ара мел хецаш йола продукци дикен тӀехдикен я. Балхаца брак нийслулга цӀенденна дӀадаьннад. Шин-кхаь сменагӀа болх беш я предприятера ерригa производственни участкаш. Цудухьа цар вӀаштӀехьдоал мощностехи балха ханахи бизза пайда нийбе. Дикка лакхъеннай оборудоване сменноста коэффициент. Бехктокхамерча участкера лоархӀаме оборудовани еха моттигаш нийсъелча, цун метта болх бе дӀайолаялийта мара ца езаш резервни оборудовани йолаш я укхаза. Балха тӀа бухсоцаш хьахулачох алапи а ахчан премеш а тела доладаьд укхаза болхлошта. ХӀаьта царех дукхагӀбараш бригадни формана юкъеозарах, чӀоагӀъеннай укхаза къахьегамеи исполнительски дисциплина. ЦӀенденна дӀадаьннад болхлоша прогулаш елга, администраце бокъонаш а телаш, болхлой балхара мукъабувлийталга.

Завода коллектива къахьегама толамаш дикагӀа хилара боккха лоархӀам болаш да Октябра юбилея сийна яьржа социалистически яхь кхетамца вӀаштӀехьъяккхар. Цига дакъа лоацаш ба берригa болхлой. ВӀаштта кхаь бетта яхье хьалхара моттиг яьккхача производственника «Професеех дикагӀвола болхло» яха сийлен цӀи а ахчан премиа лу. ХӀаьта хӀара бетта итогех хьалхара моттиг яьккхача участка, смена коллективашта юбилейни вахте котъяьннарг а лоархӀаш, карара кара тела цӀе вымпели ахчан премеши хьежаю. ХӀара дийнахьа, декадагӀа сменаша болх мишта баьб ховргдолаш йоазош ду хьокхама улга тӀа. Хадданза яхье хьалхалаттаоий опыт шерра йоаржаю болхлошта юкъе, цунах царга хьаькъалца пайда а нийбайташ. ХӀаьта участкашта, сменашта, бригадашта керте латтараш йоккха опыт йола специалисташ ба. Производства дай шоаш а лоархӀаш, балхах дог лазаш бола нах ба уж. Иштта догуйла долаш хила Ӏомабаьб цар шоай коллективашкара берригa болхлой а. Цудухьа балха тӀа цхьатарра дукъ дӀа а увзаш, цӀена къа а хьегаш, перестройка наькъа тӀа баьнаб уж.

Заводерча сменашта юкъе хадданза хьалха латташ хьайоагӀа Семенихин Валерий Александрович керте латтача коммунистически къахьегама сийлен цӀи лелаеча «А» смена коллектив. ХӀаьта Сийлахь-боккхача Октябра юбилея сийна болхлошта юкъе яьржача яхье даим хьалха латташ ба воккхагӀвола аппаратчик Пожаров Николай Васильевич, аппаратчикаш Бавинова Раиса Николаевна, Ярошова Любовь Васильевна, грузчик Фролова Зоя Кирилловна. Цар нийса лелаю технологически режим.

Б. КОСТОЕВ.

Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дузача цӀейна сийленца накъаяхара шерра социалистически яхь йоаржаяьй мехкдаьтта чакхдоахача Н. Анисимова цӀерагӀча Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкай коллективаша. Царна юкъе хьалхалаттачарех цаӀ я № 43-1 йолча установка коллектив. Цо доахача къахьегама толамашта юкъе дизза дакъа а лоацаш, шоай балхах тӀехдика кхеташ бола технологаш кӀезига бац укхаза. Царех цаӀ я Мерешкова, Халата Лида. Химико-технологически техникум йисте а яьккха балха енай из укхаза. Ший балхах дика кхеташ, хьалхашка латта декхараш дизза кхоачашдеш хиларах йиьлагӀа балха разряд енай цунна. Хьинаре къа а хьегаш, нахаца товши Ӏимерзен йолча Лидай чӀоагӀа сийлу установка технологаша.

СУРТА ТӀА: оператор Л. Мерешкова.

А. АЙРАПЕТОВА сурт.

БӀУБЕННА КЪАХЬЕГ

Республикан Къулбаседа Кавказа кхыча республикайи гӀишлонхошта декхарийла йолаш массехк шера хиннай Нохч-ГӀалгӀай цементни завод. Из чӀоагӀа халахеташ а дар. Духхьал пятилетке хьалхарча шера итташ эзараш тоннаш цемент заводагара дӀа ца кхоачаш бисар уж. Иштта эттача хьале предприяте коллективана хьалхашка чӀоагӀа низткъала декхар эттар. Из дош дийцар укх шера январь бетта Сийлахь - боккхача Октябра юбилейна ма доагӀара накъадахара йола социалистически яхь ювцаш хиннача производственни совещане.

Цига къамаьл деш завода директора Т. Ю. Усамова аьлар; цементникий къахьегамен бытен хьалаш тоа ца дича, тӀехьадусачара хьалдоалалургдац вай, Сийлахь-боккхача Октябра сийна тӀаийца декхар кхоачашдулургдац вайга. Социальни гӀулакхаш кхоачащдеш, производственни толамаш даха а гӀортаргда.

Цхьабараш ца тешаш хинабеле а, цементникаша доккхий декхараш тӀаийцар цу юбилея сийна. Профкомо социалистически условеш оттайр. ХӀаьта ерригача производственни участкашка дийцар тӀаийца декхараш мишта кхоачашдергда. Цар цхьа хӀама белгалдаьккхар— хьалха дӀадахача шерашка тӀаийдаьча декхарел эргаш кердача декхараш тӀа йоккха моттиг дӀалоацар социальни дешаша.

ДӀадахача шера тӀадиса декхар дӀатакха а укх шера задани тӀехкхоачашъе а аьнна цар тӀа оттадаьр кхоачашдулургдац, аьнна, хеталора.

Цул тӀехьагӀа ах шу дӀадахад. ХӀанз дувца хьалхадац тӀаийца декхараш мишта кхоачашду. Нохч-ГӀалгӀайчен промышленни предприятей коллективашта юкъе ах шера лаьттача социалистически яхьа итогегӀа цементникаша ханал хьалха кхоачашйир цемент яккхара а из дӀаяхийтара а план, дизза дӀадаьккхар шоашта дӀадахача шера тӀадиса декхар.

Из толам баккхара кӀезига гӀо данзар социалистически яхь дика вӀаштӀехьъяккхаро. Сийлахь - боккхача Октябра сийна лаьца яхь кхаь этапагӀа яр. Хьалхара этап цхьоалагӀча февралера денз цхьоалагӀча мае кхачалца яр, шоллагӀъяр — цхьоалагӀча маера 9-ча июлага кхаччалца, кхоалагӀъяр — 9 июлера цхьоалагӀча ноябре кхаччалца. Яхье котбаьннараша материальнии моральнии совгӀаташ лу.

Хьалхарча этапе котъяьннача цемент йоттача цеха коллективана (начальник Дидаров Сосланбек) карара кара тела цӀе вымпели ахчан премии елар. Цо задани 107,1 процент кхоачашйир.

Завода цехашта юкъе меттел сменашта юкъе а дӀахьош я социалистически яхь. Сменашта юкъе цу хана хьалхаяьлар задани 109,3 процент кхоачашъяь мастера Ибаев Сергейс кулгалдеш йола смена. ШоллагӀа моттиг лаьцар мастера Смирнов Александра сменас.

Укхаза дапха доагӀа котало яккха цементникий хинна бахьан. Коллективе баь кхетама-политически болхи къахьегача сага яь йоакхои тахка а ца гӀерташ, социальни проблемаш кхоачашъеча даь практически гӀулакхаш дувцаргда вай. Арахьара новкъостал ца хулаш цехера цӀе уголок шоаш кийчйир цементникаша. Из йиллар тесса йита лаьттача цемент яттара процессашка хьожаш хиннача управлене пульта помещене. Иштта лаьтта администраце помещенех хӀама дуаргдола цӀа деш тоайир, кхыдараш дир.

Ерригача сменашка кулгалхоша, партийни, профсоюзнии комсомольскии активисташа дукха гӀулакхаш дир дисциплина чӀоагӀъеш, порядок оттаеш.

Социалистически яхьа хьалхара этап чакхйоалача хана тӀаийцача декхарий дуккха пунктащ, къаьстта социальни хьакъехьа, кхоачаш ца юлаш юсаш яр автотраспортни цех.

Санитарно - гигиенически бытовойн дешай хьакъехьара хьалаш тоадара болх кхоачамболаш бац, аьнна, цеха начальника заместитель волча коммунистага Чалаев ХӀаронага дӀахайтача, эгӀаза а ваха, цо аьлар, диц ма далийта оаш, тха коллектив боккха мухь кхухьача самосвалашца, дизельни двигателашца, известнякашца болх беш хилар. Доми хоттеи боацаш хилац из болх. Цо дийцачунга ладийгӀача, хеталала доагӀар предприяте керттерча цехашта юкъе латтача социалистически яхье ялхлагӀча моттигера автотранспортникаш бовла йиш яц, аьнна.

Из къамаьл хинначул тӀехьагӀа, шин беттал дукхагӀа ха яьннаяц. Цу юкъа дуккха а дикагӀча оагӀорахьа хувцаделар цу цеха коллектива гӀулакхаш—шоллагӀча квартале цехашта юкъе хьалхара моттиг а лаьцар, ялх бетта план кхоачашъярах 24 июне рапорт а делар цо.

З. МУХАДИНОВ.

БАРТ ТАЙНАЧА КОЛЛЕКТИВЕ

Детташ дола доахан кхоабаш кхо ферма я «Назрановский» совхоза. Царех цаӀ — Пхьилекъонгий-Юрта я. Толаме кхоачашйир цун коллективо цхьайтталагӀча пятилетка планаш.

Иштта, лурчогӀа хӀара кхоабача Ӏаттагара яьккха шура 2573 килограмм хиннаяле, дӀадахача шера 3082 килограмм яьккхай. Из хьокхам карарча шера лакхагӀа хилийта гӀерташ хьинар ца кходеш къахьегаш ба дояркаш, скотникаш, специалисташ. Ахкан лагере дӀадигад доахан. Дог лазаш дика кхабарах алсамйоалаш йоагӀа шура. Масала, аргӀе лоахан дӀадигалехьа хӀара дийнахьа паччахьалкхенна 2000 килограмм шура дӀалуш хиннаяле, хӀанз из 2400 килограмм лу.

Духхьал цхьан баьцех тийша ца дуташ, хӀара беттача Ӏатта дийнахьа кхо килограммага дӀакхоачаш комбикорм тел скотникаша. Кхабарген доал дарген хьежжа я хьайбашкара хьайоаккха шура а. Базисни хила йоагӀар 3,6 йолаш цун хьоанал 3,9—4 процентага дӀакхоачаш лакхъеннай. Из бахьан долаш молзаводо массехк тонн дукхагӀа дӀачуеннарг а лаьрхӀай из.

— Карарча ах шера планал тӀех 84 тонн совгӀа шура ехкай тха ферма коллективо, — йоах бригадира Илиев Мовле. — КПСС ЦК июнски (1987 ш.) Пленума материалаша, цига тӀаийцача соцамо дегаш гӀоздаьха къахьегаш болча доеркаша, скотникаша лощ деннал Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дуза цӀей планал совгӀа паччахьалкхенна бӀаь тонн шура дӀа а енна дезде.

Карарча шера пхе бетта баьча балха итогех Назрановски района совхозий фермай коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье шоллагӀа моттиг яьккхаяр Илиева кулгалдеча коллективо. Цо яхь лелаю шоай совхоза Наьсар-Кертерча Лолахоев Ӏасолта кулгалдеча фермерча болхлоща.

— Пхе бетта хьалхара моттиг цар яьнкхаяр. Сона хетачох, ах шера балха итогех тха болхлой котбаьнна хила беза, — йоах бригадира.

— Кхы массехк ди даьлча ховргда цу шин коллективах дикагӀа болх баьр малагӀча ферма коллектив я, — тӀатох велакъежаш вагӀача совхоза парткома секретара Мислауров Увайса. — Беркате къахьег шинна фермерча коллективаша, толаме кхоачашду тӀаийца социалистически декхараш.

— Карара пятилетка чакхъялалехьа совхозе гӀолла хӀара кхоабача Ӏаттагара йоаккха шура хӀанз хьалхалаттача фермай коллективаша йоаккхачунга дӀакхоачае лерхӀаш да тхо, — тӀатох совхоза директора Дударов Батыра.

КӀал кӀийле йолаш да цо яхар. ХӀара Ӏаттагара йоаккха шура 3000—2300 килограммага дӀакхоачае таро йолаш ба совхоза болхлой. Шортта мошен гӀожеи доакъар кийчде вӀаштӀехьдоалийташ йола культураш: люцерна, хьажкӀаш, кхы тайпа баьцаш хьалкхею. Фермашка хьалъяьй доакъар кийчду цехаш. Лоацца аьлча, безаме са а лоӀаш, болхлоша беркате къахьегара мел эшаш дола хьалаш вӀаштӀехьдаьхад совхоза кулгалхошеи партийни организацеи. Из да хӀара шу массаза дала цхьан цӀен тӀара къахьегаш бола болхлой тӀа-тӀа дукхагӀа хулаш боагӀилга.

Иштта, укх Пхьилекъонгий-Юртарча ферме хьаьнала къахьегаш ба АйдаевгӀар, ДзауровгӀар, АушевгӀар, кхыбарий бӀарчча дезалаш.

Геттара беркате къахьег цхьайтталагӀча пятилетка шерашка Пхьилекъонгий-Юртарча ферма коллективо. Керда тӀабаьхнача совхоза кулгалхоша, специалисташа, партийни профсоюзни организацеша, шоай къахьегамхой оарцагӀ а баьха, реконструкци яйт къаьнача корпусашта, асфальт биллан кхы тӀа эшараш даьи эргадоаккхов. Хьахулийт дояркаша, Ӏаьсий леладераша, скотникаша овсарегӀа къахьегаргдола хьалаш.

Иштта, 1981 шера хӀара ше хьожача Ӏаттагара 2344 килограмм шура яьккхача Айдаева Зайнапа 1982 шера 4186 килограмм йоаккх. Из шу рекорд яр. Цул дукхагӀа шура яьккха доярка яцар Назрановски районе. Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота а енна белгалбаьккхаб Зайнапа къахьегам. Шоай планаши декхараши дикка тӀехкхоачашду АйдаевгӀар Тамаре, Сацитас, Лейлас. Совхоза коммунисташа КПСС членалла дӀаэц Сацита. Толаме кхоачашду цо общественни декхараш а. Из я шоай фермерча комсомольски организаце секретарь.

Дикка ха яха бале а цӀагӀа Ӏоховша дага болаш бац Аюпи Халимати. Дан нанеи санна хила а гӀерташ, къахьегаш ба цар мехкарий. ЦхьайтталагӀчен шийтталагӀчен пятилеткай цхьа шу дӀадахийтадац АйдаевгӀар дезала шоай планаши декхараши дикка тӀехкхоачаш ца деш. Иштта хьинаре къахьега лерхӀаш ба уж дӀахо йодача хана а.

Совхоза къахьегамхоша доккха сий деш дезал ба ДзауровгӀар бараш а. Шоай юртара юкъера школа чакхъяьккхача ферме балха йоагӀа Къамболата Цаэш. Ший нана Эсет санна доярка хул цох а. Цо Ӏомаьяр из доахан детта, царна Ӏунал де. Цхьа шу дӀадахийтац хьинар долча йоӀо цаӀи ахи план кхоачаш ца еш. ХӀаьта 1984 шера Назрановски района доояркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг йоаккх Цаэша, хӀара ше хьожача Ӏаттагара 4181 килограмм шура а яьккха. Дика дӀайолаяьй Дзауровас шийтталагӀа пятилетка а. ДӀадахача шера 3776 килограмм яьккхай Цаэша, шоай ферма доярkaшта юкъе яьржача яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш. Даьхено цун хьаьнала къахьегам белгалбаьккхаб «Знак Почета» яха орден а енна.

Тахан вай массане баркал ала доагӀа къахьегама а вахара а наькъаш довза деззача тайпара ший берашта дӀадовзийтача нанна Эсета. Халкъана, общественна эшача гӀулакхашта кийча болаш, шоай декхараш толаме кхоачашдергдолаш хьалкхедаьд цо ший бераш. Цхьа шу дӀадахийтац Эсета а ший плани декхари тӀехкхоачаш ца деш. «За трудовую доблесть» яхача медалацеи Ерригсоюзни социалистически яхье котало яхарах тийнача знакащеи белгалбаьккхаб цун хьинарера къахьегам.

Балха яха еза деноп хьатӀакхаьчача уйла яь ха ца йоаеш, ший нанеи Ӏишеи болх беш болча ферме балха йоагӀа ДзауровгӀар зӀамагӀйола йоӀ Фатима а. ВЛКСМ член ше хиларга хьежжа бехк боаккхилга йоацаш болх дика бу цо а.

Кхо саг ва АушевгӀар дезалера а ферме болх беш. Зинан Мотян дояркаш ба. хӀаьта дукха ха йоацаш Советски Эскаре гӀулакх а даь цӀавена Мохьмад скотник ва.

— Къахьегама дисциплина дика йолаш дезал ба уж, — йоах ферма бригадира Илиев Мовле. — Цхьаккха моттиг нийсъялийтац цар а шоашта тӀадилла гӀулакх дизза чакх ца доаккхаш.

— Кхыча фермашка а я тха болх беш дезалий династеш, — йоах совхоза директора Дударов Батыра. — Оаха доккхал деш хӀама да из, хӀана аьлча шоай доалахьа хилча а кхы дикагӀа хьега йиш йоацаш къахьегаш хьабоагӀа уж. Царех саго дисциплина толхаяь, тӀадилла гӀулакх лерттӀа чакх ца доаккхаш моттиг нийслац.

...Укх деношка Ӏана кийчо яра балхаш сихдаьд ферме. Къаьстта боккха теркам тӀабахийтаб ма эшша гӀожеи мошен доакъар Ӏалашдара. ХӀанзле ферма коа хьатӀа а ена, дӀаоттаяьй 150 тонн дика йол. Доакъар кийчдеш я Батыров Мохьмада кулгалду мехотряд.

С. АУШЕВ.

ПЕРЕСТРОЙКАГАХЬА БУКЪБЕРЗАБАЬ

ХУВЦАДЕННА ХIАМА ДАЦ

Дукха ха йоаццаш политди чакхдаьккхар Урус-Мартановски района «Гехинский» совхозе. Цига дакъа лоацаш бар цу боахама кулгалхой а. Кхоачамбоацарех дувцаш, совхоза болхлой леткъар, доалахьа дола хьайбаш доажаде тоъал моттиг яц, техника тоаяра запасной оатхалашца, агропром вIашагIъеллачул тIехьагIа шоаш хьалха хинначул а вогIа Iалашбу, яхаш.

Цу хана денз бутт совгIа ха дIаяхай. ХIаьта гIулакх тоадара, наьха хьашташ кхоачашдара цу юкъа фу даьд?

ГехтIарча юрта Совета исполкоме дIаяздаьчох, 880 хьайба да цига бахача наьха доалахьа. Исполкомо баьча соцамагIа парех хIараненa цхьа гектар лаьтта доагIа. Цунца цхьана, доалахьа дола хьайбаш кхабара юрта гонахьа ийс бIаь гектар совгIа даьгIенаш я. Из белгалдаьккхад, шоай доалахьа дола доахан доажаде тоъал моттиг яц, яхаш, цу юртача наха КПСС Урус-Мартановски райкоме яздаьча кьахатий хьакъехьа ена хиннача комиссе.

ТIаккха йоагIачул а дукхагIа даьгIенаш йоллаше хIана леткъ нах? Шийга иштта хаттар дича ГехтIарча юрта Совета исполкома председатела Гакаева Кийсас аьлар:

— Тха юрта баха нах шоаш ба бехке. Шоашта зе хулаш доллаше а магац ширдаьннача гIулакхех дIакъаьста. Масала, диъ а пхиъ а хьайба доалахьа долаш кIезига нах бац тха юрта. ХIаьта учете дIаоттадара дIаяздеоа нах баьхкача, цаI е шиъ мара бежан доацача лоалахочоа, вокхаш уж дукхагIа долга, ховшше, бакъдар гучадаккхац. Из бахьан долаш хIанз исполкоме дIаяздаь хьайбаш 880 мара дац, хIаьта бокъонца техкача, уж эзарнел дукхагIа да. Тха юртен ВалартIен доазув къастача, даьгIений йоккхий моттигаш кхалаж дIаккхувсаш бIехьюхIара шера. Из дераш а кхычахьара тIабаьхка нах бац. Тха юртара ба. «Укхаза кхалаж дIаккхувса могадеш дац! Бокъо телхаьчоа 50 сом гIод тохаргда!», аьнна, йоазув а дий улг хьалтох оаха цу моттигашка. Цхьабакъда, кIира даьлча из доацаш хул. Бехке тха юртара нах ба.

ЧIоагIа хала а хеташ дийцар цу дерригах Гакаева Кийсас. Къона коммунист юрта Совета исполкома председатель из йола а шоллагIа шу мара дац. Хьинар долча цо уж ийрча гIулакхаш дIадахара мероприятеш оттаяьй.

Юрта Совете 75 депутат ва. Царех дукхагIболчар «Гехинский» совхозе болх бу. ХIаьта хIара депутат декхарийла ваьв ше хержача округе гIолла порядок оттае. Кхыча тайпара аьлча, даьгIенашка кхалаж дIаккхувсараш белгалбаха а уж бехктокхаме оза а, округе бахача наьха доалахьа ма дарра дола хьайбаш дIаязде.

— Из деррига техкачул тIехьагIа, даьгIенаш шеръяйта дехар дергда оаха райисполкомага. ХIаьта хIанз из де бокъо яц. ХIана аьлча, яьча учетага диллача юртахой доалахьарча хIара хьайбана гектар совгIа даьгIенаш кхоач, — йоах Гакаевас. — Цхьабакъда, кхы а цхьа хIама да. Юртарча наьха доалахьа дола хьайбаш доажадара хьакъоастаьяьча цхьан моттиге шурий комплекс хьаьй совхозо, цун метта кхычахьара даьгIенашта лаьтта хьакъоастаде исполкомаца цхьана акт а оттаеш. ХIанз из корайоагIаш яц. ХIаьта а, ховш ма дий, совхозо даьгIенаш дIаьцалга. Цудухьа, акт еце а, царна метта хьайбаш доажадара моттиг хьакъоастае декхарийла я совхоз.

Мероприятеш оттаяр тIехьа даьдале а, бахача наьха хьашташ кхоачашдара тохабалар дика да. Цхьабакъда, гIулакх дIаьх а па деш, де лаьрхIар ма хулла сихагIа чакхдаккха деза.

Шурий комплекс хьа а яь дIалаьцача даьгIений хьакъехьа совхоза директорца Магометмирзов Алуйца къамаьл хилар са.

— Итт - пхийтта гектар хиллал мара яц совхозо дIалаьца даьгIенаш, — аьлар цо. — ХIаьта царна метта лаьтта хьакъоастаде бокъо а яц тха Нохч - ГIалгIай Министрий Совето пурам делча мара.

...Совхоза мехмастерскешка МТЗ марках ши трактор яр тоаеш. ЦаI мотор боацаш латтар, хIаьта шоллагIъяр — ходовой дакъа, кхыйола узлаши оатхалаши дIа-хьа яьха вIашагIъяьккха.

Мичара да хайча, тхона го бир уж тоаеш баьхкача механизатораша а мехмастерске болхлоша а.

— Март бетта ткъоалагIча дийнахьа денз тоаеш я ер са МТЗ-80 яха трактор, — аьлар механизатора Элиханов Сайд-Iале. — Запасной оатхалаш яларе, тоабе дIабихьа мотор хьалоре кIирагIа варгвар со из тоаяь. Эшараш а чоалхане оатхалаш яц.

ДIабахача кхоъ-ах бетта пхеялх дийнахьа буц хьокхаш Е-281 яхача косилка тIа болх баьб аз. Вож ха укх трактора гонахьа хьувзаш яьккхай. Сайна а эхь хет деш хIама доаццаше алапи ийде.

— Иштта хьал долаш ва со а, — йоах механизатора, вокх трактора дас Базаркаев Ахьмада. — ШоллагIчен кхоалагIчен передачай хувца ши шестеренка йоацандаь, скоростий коробка вIашагIйолла йиш йоацаш со хьувза бутт ха яьнай.

— Тамаш йолаш хIама а да ер-м, — аьнна къамаьла юкъевоагIа, хьалха бригадиралла а цул тIехьагIа ялх шера мастерске заведующи волаш а болх баь, хIанз пенсе воллаше слесаралла къахьегаш вола Гарбулаев Леча. — Агропром а цо вIашагIъелла агроснаб а йоацаш, хьалха «Сельхозтехника» йолаш дукха а дикагIа Iаланддора тхо запасной оатхалашца. Из цаI да. ШоллагIдар — хIанз Урус-Мартановски ремонтно-технически предприяте дIа а йихьа скоростий коробка керда цхьа шестеренка оттайича, уж ерригаш хийцача санна 400 сом гаргга ахча дIадала дезаш хул тхо, хIаьта тха заявкага хьежжа РТП-е запасной оатхалаш а енна, оахош трактор тоайича, из болх цо бича санна дIаязбе безаш хул. Цу условеех мара РТП-е запасной оатхалаш лац тхона. Иштта деш дар из укхаза со мехмастерске заведующи хиннача хана а. Перестройка еш-м ма дий вай. Цхьабакъда, тIехь-тIехьагIа вогIа хулаш деце тоалуш, хувцалуш хIама-м дац...

Тха мастерске тоайича ца йохаш болх беш дназа, пхеза дукхагIа ха йоаккх тракторо, республика моллагIча РТП гIулакх даьчул, яхаш леткъ механизатораш. Тамаш а яц. Ткъо шу совгIа ха я топливни аппаратура тоаеш волча Гельшаев Сайд-Ахьмада, моториста Насаев Увайса, слесара Гарбулаев Лечас, кхычар цу совхоза мастерскешка болх бу. Цу юкъа йоккха опыт Iоаяьй.

Совхоза керттера инженер Хасаев Лом-Iали конторе коравир сона.

— Урус-Мартановски агроснабера воагIа со. Кегар ба колхозаши совхозаши запасной оатхалашца Iалашъеча хIанз боаллар. ГIулакх иштта мара дIа ца доде, боахама доккха зе а хургда, — аьлар цо раьза воаццаш. — Техника тоае эша оатхал яц агроснабе. Из бахьан долаш гурахьа дергдола кхашкара балхаш ший ханнахьа чакх ца доахаш дисар кхерам ба, хIаьта къаьстта а бIаьсти дергдараш.

Мастерске болхлошца сай хиннача къамаьлах дийцача:

— Бакълув уж, — аьлар Хасаев Лом-Iаьлас. — Грозненски РТП бутт хьалха дIабенна МТЗ марках йолча тракторий кхо мотор хIанз а тоабанза ба. Царех шиъ мастерске тоаеш латтача трактораштa лаьрхIа ба. Передачай коробка чу ши шестеренка оттайтарах 400 сом гаргга ахча дала а дего витац. Доккха хIама деций шин шестеренках изал мах бала безар? ХIаьта цар пачхаьлкхен мах бац пхи-ялх сом мара.

ХIара кепиг лоархIалга, моллагIа гIулакх пайда дургболчча тайпара делга дIадех парте а правительства а. Даггара новкъарле ешше, иштта из гIулакх чакхдаккха низ дIакхоачар де гIерт цу совхоза инженерни служба.

Хасаев Лом-Iаьлас укх шера кхыча тайпара, инструкци кхоачаш а ца еш, духхьал Сунженски РТП-ца договор а оттаяь, гусенични тракторий ялх мотор дIабелар цунга тоабайта. Эша гIулакх даь цигара хIаьзле цIабенача кхаь моторо дика болх бу. Кастта цIаккхоачаргболаш ба биса кхоъ а. Иштта из гIулакх дарах массехк бIаь сом кходе йиш хилар. Нийсса даь хIама а да из.

Района агроснабе а хилар тхо. Цхьан хана хиннача, хIаьта хIанз наггахьа долча боахамашка мара йиса йоацача къаьнача «Вихрь», «СК-5» яхача комбайнашта мегаш яраш мара, «Нива» «Колос» яхача кердачарна тIайоттае мегаш запасной оатхалаш яцар цига. Иштта къе яр тракторашта эшараш а. ХIаьта хIанз кIи-марса, доакъар Iалашдара балхаш шерра даьржача хана эхь деций иштта из нийсдалийтар?

Июньски Пленуме къамаьл деш М. С. Горбачева аьлар:

«Предприяте хозрасчетни гIулакхаш эффективни кургдац, нагахьа санна шийна еза бийдал, материалаш, комплектующи оатхалаш, машинаш а оборудовани а сихен оперативной эца йиш йолаш из ца хуле. ХIаьта цо дIадех фондировани хьисапе материально-технически Iалашо елга а ца леладеш, дукхагIча даькъе производства средствай оптови торговлега довлар».

Уж дешаш ларде а йица, колхозаш, совхозаш запасной оатхалашца Iалашъяра технически кхытайпа гIулакхаш дара даькъе цу наькъа тIа яха еза РТП-ш, агроснабаш. Из гIулакх де дезар Нохч-ГIалгIай Госагропром а я.

КПСС ЦК июньски (1987 ш) Пленуме ма аллара, шоаш хьадеш хIама а доацаш, хьахинна даьнна хувцамаш делга юхатеттарашкара доагIар хьадеха деза ха хьатIакхаьчай.

М. ХАМАТХАНОВ.

Дехьарвар—сехьа, сехьарвар—дехьа

Назранера кирпични завод тIехьаюсаш йола дукха ха я. Хетачох, республикера цхьа печатни орган йисаяц цу хьакъехьа яз ца деш. ХIаьта завода гIулакхаш тоалуш а дац.

1983 шера завода керда помещени йисте а яьккха, производство эргаьлкхар. Хувцаделарий заводера хьал? Хувцадаланзар, продукце дикал лакхъяланзар, геттара дукха я гIишлонхошка дIакхоача брак. Цхьа хIама белгалдаккха йиш я хIанз — завод тIехьаюсилга оборудовани тиша хиларца дувзаденна доацилга. Цу хIаман бахьанаш дуккха кIоаргагIа, коллектива вахарца а цун хьалашца а дувзаденна да.

МоллагIча кхычахьара тIавенача сага гуш да укх заводе «уж» — «тхо» аьнна нах бекъабенналга. Цехе, болхлошта юкъе волча хана «уж» — администраци — «хIаман сагота боацаш, лерттIа болх Iалашбе ца ховш, эшаш дола хьалаш вIаштIехьдаха ца могаш...».

Амма, конторе волча хана «уж» — болхлой, «шоашта ловра мара ца деш, квалификаци йоацаш, кIеззига аьттув баьлча укхазара бовда гIерташ...». — иштта я цу шин «лагера» претензеш. ГIулакх иштта хила йиш йоацилга массане кхетадеш да.

ХIаьта из иштта нийсдалара бахьан да укх заводе цхьаккха тайпара кхетам балара болх ца белга. Партийни организаце керттера декхар да из болх лелабелга. Вешта, укхазара партийни организаци-м ший гIулакхаш а вIаштIехьа даха ца могаш лел. Кхо шу даьннад парторг Мархиев Мухьмад инвалид хиларах балха воаца. Собрани йолаш е цIей долча дийнахьа гучавоал из, хIаьта хIара дийнахьа бе беза болх тесса битаб.

Партийни организаце тIахьожам боацаш бисача комсомольций гIулакхаш а дика дац. Дукха ха яьккхар аз комсомола комитета секретарь малав ха вIаштIехьа ца доалаш, Юххера из кора ца воагIаш а висар...

Кагирхой дукха ба заводе, иштта дукха да укхаза комсомольски организаце, комсомола райкомо де йиш йола гIулакхаш, идеологически болх тоабара де дезараш.

Хетачох, из болх вIалла беш ца хилар да производство тIехьаюсилга керттера бахьан. Белгалданкха деза, массе а хана дувцаш дола кхоачамбоацараш цаIаш долга. ХIаьта ер материал кийчъеча хана гучадаьнна кхоачамбоацараш уж дар.

...Iуйрийна хий доацаш болх ца беш яр формовочни участок. Делкъийга сахьат даьлча мара хий доладалазар, тIаккха мара цу смена болх а дIаболабанзар. Ала хIама дац — бахьан объективни да, вешта, бе болх боацаш баьгIача къахьегамхошта фу бе-башха да из.

— Оборудовани каст-каста йохаш хиларах болх сецабе безаш хул тхо — йоах цу участка болхлоша а смена мастера Арапиев Лом-Iаьлас а. — Массе хана технологес дIадеххача тайпара продукци кийчъе вIаштIехьдалац тха, оборудовани лерттIа болх беш ца хиларах.

Из а да «объективни» бахьан. (Ма дукха да укхаза цу тайпара бахьанаш). ХIаьта хIана йох оборудовани? Из кадраш сиха хувцаяларца дувзаденна да. Оборудованеца фу болх бе, из мишта лорае ховргда школа чакхъяьккха «эскаре ваххалца» аьнна заводе венача зIамигача сага? Халахете а, массе а хана укхаза болх бе дага волаш атта саг вагIац заводе. Производство хала я, къахьегама хьалаш во да. Цудухьа каст-каста хувцалу нах. Долче, цаI шоллагIчунца дувзаденна я, цаI вокхох хьахулаш а да.

Вешта, гIулакх экономически оагIорахьара техкача иштта ала йиш я — лоха рентабельность Iаткъ къахьегама хьалашта, ший аргIагIа из Iаткъ къахьегама овсарленна, продукце дикала.

Мишта бохабе беза из го? Идеологически болх тоабарца, къахьегама дисциплина чIоагIъярца, болхлочун хьалаш лерттIа вIаштIехьдахарца.

Цу хьакъехьа массехк дош ала доагIа. Завода реконструкци еча хана производственни гIирсашца цхьана хьалйотта лаьрхIа яр бытовой корпус, цу чу тIера барзкъа хувца моттиг, столови, лувча моттиг, иштта кхыраш а хургйолаш.

Бакъда, ши шу даьннад из корпус тоаеш латта.

Вай ма аллара, массе хана нах эшаш я завод. Духхьал болхлой эшаш хинна а Iац. Воацаш ва механик, энергетик, волча виъ электромонтерех цаI мара из специальность йолаш вац.

Ший низаца укх завода хIама хувца могаргдац. Цунах дика масал да укх деношка арадаьнна директора приказ, цу тIа белгалдаьккхад, болх ледара хиларца дувзаденна цеха начальник Б. Б. Погоров ший декхарех мукъа а воалийталва, технолога декхар цунна дIатIа а дуллалда, аьнна. ХIаьта цеха начальника декхар И. О. Тумгоевна тIадиллад. Харцахьа да ала йиш яц из гIулакх, хIана аьлча И. О. Тумгоев йоккха опыт йолаш, деррига вахар укх заводаца дувзаденна саг ва. Бакъда, соахка хинна № 121 йола приказ дайзача кIезига-дукха шек-м варгва моллагIвар. Ши тIадам санна цхьатарра да уж ши приказ, тайпан цIераш дIаи-хьан увттаяр мара доацаш.

Дехьарвар — сехьа, сехьарвар — дехьа ваьккхача тоалургдий-хьогI гIулакх? Данне а тоалургдац, цу даькъе нонагIо «опыт» йолаш ва завода директор Хаутиев Мовли. ХIаьта хIанзарчоа, хьалхагIа а санна, ах-астагIа болх беш я завод, хьалхагIа санна арахец цо брак. Бакъда, цун кулгалхошта а специалисташта а шортта корадоагIа «объективни» бахьанаш. Из дац, вож эш, Iоадар вIаштIехьа дац, яхаш аттагIа да. Цу гIулакха хьацар дакиха дезац...

Ж. БОГАТЫРЕВ,
тха спец. корр.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

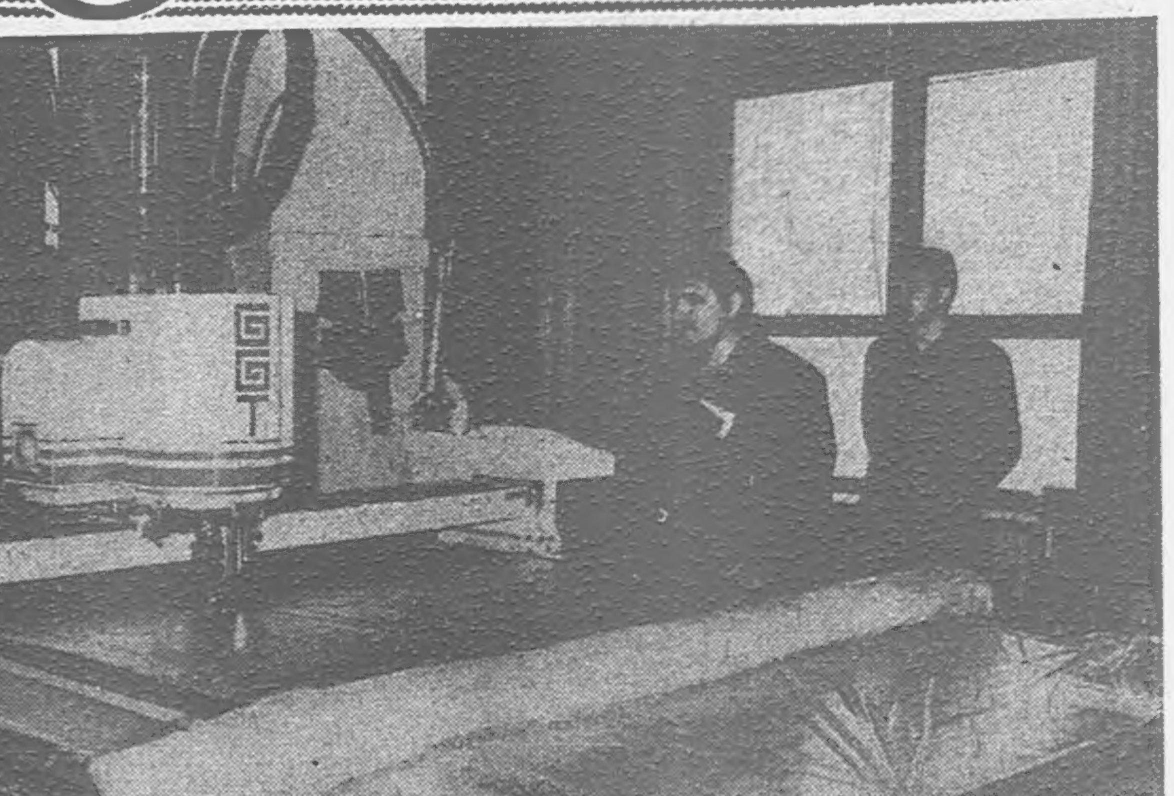

БОЛГАРИ. «Витош» яхача Соферча швейни фабрика марка СССР-е; кхыча социалистически паччахьалкхенашка, хIаьта иштта Англе, Итале, США, иштта, мода хьалха йоахача мехка — Франце дуккхача шерашка денз йовзаш я. Столични швейникий продукци иштта чIоагIа хоатташ хилара кIийле цар шоай ханнахьа моделаш кердаяхарах, художникашен дизайнерашен даккха гIалат доацаш шоай болх барах, хьадечун лакха дикал хиларах, производстве кердадараш сихха юкъехувларах латт.

Фабрика коллектив художника истола тIара цехе кхаччалца издели чакхйоалаш бола никъ ма хулла лоацбе гIерт. Цунах «Витоша» продукци цIаккха а тикашка аллац, иштта из мах тIера баха безаш а хилац. Мода лостамах хьадеча барзкъа мах массазара моделе доаккхачул лакхагIа хул, цунах предприяте кхы тIа средстваш хьаэц; хIаьта царех цхьа дакъа алапен фонде дIачудода. Иштта цунца производство кердаяккха, лакха дикал йолаш къахьега безам болаш хул коллектива хIара член.

СУРТА ТIА: барзкъаш хьадоахача цехе. Укхаза керда лакха къахьегама овсарле йола техника оттаяьй.

А. СМИРНОВА сурт.
(ТАСС).

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ПЕРЕСТРОЙКАГА ХЬОЖАШ ДА ДУНЕ

КIирана тIехьа кIира доагIаш ха дIайода Советски Союзе боахама механизм овлангара эргаяккхара наькъаш белгалдаь йола КПСС ЦК июньски Пленум хинначул тIехьагIа, бакъда доазол арахьарча массови информаце средствашa цу темагIа еш йола комментареш лаьгIлуш яц. ЧIоагтIа хьашт долаш дувц дерригача дунен тIа СССР-е радикальни реформа е лаьрхIа дIадоладаьр. Нагахьа санна юххьанца керттера теркам решенешта шоашта СССР Лакхехьарча Совета сессе тIанийцача закона тIаберзабаь хиннабале, хIанз газетий оагIош тIа, эфире, телевизорий экранаш тIа дукхагIа моттиг а ха а дIалоац перестройка леламеи дунен тIара хьал дегIадоаладара, кхыча мехкащарча гIулакхашта цо еча воздействанеи кIоаргга анализ яра.

Социалистически содружества мехкашкарча вай доттагIаша белгалдоах эггара хьалха, Советски Союзе чакхдоахаш долча хувцамаша гIо ду социализма дерригача дунен влияни а авторитет а дегIайоалаяра, миллионаш-миллионаш болча наьха бIарг шоашта тIаоз. Эгача а тешаме йоацача а кIийлен тIа нийсбеннаб Малхбузехьа цхьа шу хьалха социализма низ кхоачабеннаб, цун «сахадаш» латт, цун оагIув хьаллоацаш керда саг вац, ала гIерташ хиннараш. «Унэн» яхача монгольски газето нийса яздеш ма хиллара, «КПСС-о советски халкъа теркам тIаберзабаь йолча овлангарча эргалонаша бакъду: социализм — из хадданза хIама хьакхоллара процессе йола общественни строй». Дуккхача хана лаьрхIа йолча машаре хIама хьакхоллара плано цIаькха а хьахьокх ший кхоане СССР-е мишта гу а цунга бода ший никъ миштаб а. «Непсабадшаг» яхача венгерски газето яздечох «адамленна хьалхашка машара перспектива хьаелл перестройко. СССР-о йоах планета таронаш хIама хьакхоллар духьа цхьана гIулакхаш леладара декхарашта тIаерзае, конфронтацеи милитаризацеи гIулакхашта ца а ерзаеш».

Иштта хеташ ба Малхбузехьа дуккхабараш, берригаш беце а. США-ра аьттехьара буржуазни кепайоазув, масала, чIоагIа гIерт хIанз кхерам оттабе а цун кIийлен тIа Советски Союзацара моастагIал чIоагIде а. Цу тайпарча комментарей авторий безам ба ВIашагIкхийтта Штаташ иштта дегIайоагIача событееx кхера езилгах америкащаш дIакхетабе, хIана аьлча перестройко СССР-а экономически из чIоагIбарга гIулакх кхоачадергдоландаь. «Нагахьа санна Горбачева реформаш толаме чакхйоале, — язду, масала, «Крисчен сайенс монитор» яхача газето, — хала хургда дунен халкъашта юкъерча арене Советащца гIулакх леладе». Уж аьнначоа тIехьа ца йоалаш а агрессивни а хила тарлу. Из яздеча хана, бакъдар аьлча, газето кеп увттаю, ядерни, герз дIадаккхара йола 15 шера лаьрхIа программа чакхъяккха гIертар Советски Союз йолга, дунен халкъашта юкъерча кхерамзлен система, цхьана гIулакхаш леладареи низаш юкъе ца дахареи ларда тIа латта система хьае яхар духьал из йолга шийна диделча санна.

Цхьабакъда газеташа, теле- а радио а станцеша Советски Союзерча перестройка дешай хьакъехьа моллагIа позици лоаце а, уж цхьана хIаман тIехь вIашагIхет: сел Iалаьмате боккха теркам тIаозаши цу тайпара чIоагIа наха воздействи еши событи хIанз дунен тIа йолаш яц.

АТР — КХЕРАМЗЛЕННЕИ ЦХЬАНА ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРАИ ТIЕХЬА

Общественноста теркам тIехь-тIехьагIа дукхагIа тIаоз Азиатско - тихоокеански регионерча хьало. Укхаза адамлен доккха дакъа дах. Укхаза Iалаьмате дукха Iалама рузкъа да. Сихха дегIадоагIа дунен торговлера регнона удельни дозал — цун боарамал 30 процент тIехьдаьннад из. Специалисташа еча прогнозегIа, XXI-гIа шу хьатIакхоачаш АТР хила еза дунен промышленни производства лоархIамегIа ярех цхьа центр. Цунца цхьана, регноне сихха чакхйоалаш я милитаризаце процесс а.

Из АТР ший «вахара хьаштий» зона я, аьнна производьни дIа а кхайкадаь, США-с цигара хьал ирдара, СССР-цара, кхыча социалистически блокех дIакхетанза долча мехкащара конфронтаци чIоагIъяра тIаберзабаь никъ болабаьб. Вашингтон ший гIулакх цу регноне дIачIоагIдеш, ядерни арсеналаш ебаеш я, тIема базаши плацдармаши йолаш яраш шеръю кердаяраш хьаю. Малхбузен Европа дIаяьнначул тIехьагIарча шоллагIча моттиге латта низ бола 360 эзар саг чувоагIаш йола американски бIун группировка оттаяьй укхаза. Духхьал АТР-е техад США-с эггара хьалха ядерни герз, тIом дIабаьнначул тIехьагIарча хана эггара дукхагIа наьха цIий Iоухийташ хинна шиъ тIом баьб — Кореен Индокитаен 230-зза низ юкъебоаккхаш моттиг нийсъеннай.

Регноне тIема кхерам айлуш хилар, милитаризаце кхераме тIехьаленаш гуча хана сагото ца йича далац АТР дахаш дола халкъаш. Цхьа бахьан доацаш дац Индийски океанах машара зона яра идея, ядерни герзах мукъайола, низаш юкъекхувлаш йоаца зона хьаяра хьакъехьара дуккхача социалистически блокех дIакхетанзеп долча мехкий предложенеш укхаза хьахилар. ЧIоагтIа хьашт долаш ювц регнонерча халкъаша шу хьалха Владивостоке къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева дIакхайкаяь йола Азиатско - тихоокеански регноне машари кхерамзлен Iалашъяра, цхьана гIулакхаш леладара советски комплексни программа. Из реалистически никъ хьахьокхаш хIама хилар советски кулгалхо Инде вахача хана ядерни герзах мукъа хилара принципий хьакъехьарча Делийски Декларацена кулгаш яздар.

Азен Тихи океанеи кхерамзлен система хьаяра юкъе дихьа лоархIаме хIама санна лархIа доагIа укх деношка МНР столице Улан-Баторе хинна Азиатско-Тихоокеански регнона коммунистически революционно-демократически партей викалий консультативни вIашагIкхетар. Цига дакъалоацаш хиннараша хьаллаьцар социалистически мехкий конструктивни инициативаш, тIехьа хилар Азен Тихи океана бассейнен ядерни йоаца зонаши машара зонаши хьаяра. Партей викалаша — вIашагIкхетара юкъе дакъалоацаш хиннараша дIакхайкадаьд диалог е а Азехн Тихи океана бассейнахи машерен прогрессан зона яра тIехьа мел йолча организацещцен боламашцен цхьана гIулакхаш леладе шоаш кийча хилар.

ПЕРСИДСКИ ЗАЛИВЕ — МАШАРА ЗОНА

Кхераме хьал латт хIанз а Персидски заливе — дуккха мехкдаьтта доалла регионера княжествaш Индийски океанаца ювзаши машара перевозкашта традиционни пайда эцаши йола керттера хин артери. Дийнахьи буси цун хи тIа гIолла дIа-юха лел герзах кийчвенна 11 эзар американски салте тIавола США 15 тIема кема. Укхаза хьатIазза латт Англеи Францеи тIема кемаш а. Цигара хьал михьардахара гIо ду цхьаккха пайда боацаш Иранаи Иракаи юкъе дуккхача шерашка латтача тIемо. Регионе уж событеш хилар бахьан долаш, дукха ха йоаццаш Советски правительства Персидски заливерча хьала хьакъехьа яьча заявлене тIа белгалдоаккхаш ма хиллара, кхерамеча такана гаргадоаш латт гIулакх, цул дIатIехдоале регнональни конфликтах дунен халкъашта юкъера кризисни ситуаци хила а тарлуш.

Доазол арахьарча непайоазоно деча хоамаша хьахьокхаш ма хиллара, ВIашагIкхийттача Штатий безам бар, Вашингтоно американски «вахара хьаштий» сфера я, аьнна дIакхайкаеш йолча цу лаьттан шара лоархIамеча стратегически районе военно-политически гегемони оттаярах йола шоай дукха хана денз хьайоагIа уйлаш чакхйоахаргйолаш Персидски заливерча хIанзарча кхерамеча хьалах пайда эца. «КIайча цIен викалаш, — белгалдоах «Вашингтон пост» яхача газето, — боацаш бола кхерам хьалха а тувсаш вай кхераде гIерт, бокъонца болаш бола кхерам теркал ца а беш: йоккхача тIема конфликтана юкъе дахара бола кхерам».

Кувейтски танкерашта конвонровани яра планаш я, яхаш бахьанаш а доахаш, США ВМС кемашца американцаша «репитицеш» ю: Персидски заливана юкъарчал доаццаш юххе гIолла лелаш долча «Констеллейшн» яхача авианосца тIарча истребителашеи бомбардировщикашен, авианосец керте латтача кемай группировканеи залива хишкарча США ВМС соединененеи юкъера гIулакхаш «оперативно тоадара» ю, яхаш массехк вылет яьй.

Английски «Файнэншл таймс»а лерхI, кувейтски 11 танкера тIа американски байракх а егIа военни охрана царна Iалашъе Вашингтоно яьча решене «хьайийллай керда а потенциально кхераме а йола ирано-иракски тIема фаза». Цу плана юкъе мел эзар, — белгалдоах газето, — США конфликтана юкъе США яхар кхерам болаш долга бакъдеш».

Регионера хьал тоадара хьадда гIулакхаш данза даргдоацилга кхета а деш, Советски правительствас, аьннад, цу районера йоацача еррига пачхахьалкхений деррига тIема кемаш лоаццача хана залива хишкара арадаха деза, хIаьта Иранеи Иракеи, шоай оагIонгахьара, дунен халкъашта юкъерча судоходствана кхераме дола гIулакхаш ца леладеш совцаде деза. Доазол арахьарча пресса, масала, французски «Котидьен де паре», белгалдаьккхад, цу предложене «тешал ду цу регнонера хьал тоадара ООН леладу гIулакхаш Советски Союз хьаллоацаш хилара». Бакъда Вашингтон, белгалдоах газето, йист хила ловш яц.

В. ВАСИЛЕЦ,
А. БИРЮКОВ,
В. МАТЯШ.
(ТАСС).

ШИРДАЬННАЧА ГIУЛАКХАШЦА—ЛИРА КЪОВСАМ

ТАМАШИЙНА САТЕМ

Укх тIеххьарча хана вай дукха дувц керда советски оамалаши обрядаши юкъейоалаярах. Цхьабакъда хьадер-м кIезига да. Цудухьа хила деза-кх из саг йодача йоагIача, бер ага дуллача моттиге эггара хьалха кхоачар юрта Совета болхлой, общественноста викал а воацаш, молла хилар.

Атенстически балха хьакъехьа къамаьл дича, гучадоал дукагIболча партийни организацей секретарашта, предприятейи учрежденейи кулгалхошта шоай коллективашкара динах тешараш ца бовзаш хилар, моллагIа бахьанаш юкъетувсаш, царца воспитательни болх бе рьяза боацилга.

Масала, 39 коммунисти цаI КПСС членалла кандидати ва Тумгаев Мухьмад керте латтача «Экажевский» совхоза партийни организацена чувоагIаш.

— ХIара коммунист общественни балха юкъеэза ва, —аьлар Тумгаева. Цхьабакъда, атенстически балха планага хьежача гучадаьлар динах-нах мукъабахара тIаберзабаь болх коммунисташа меттел, партийни организацена керте латтачо ше а ца белга. Хьадда лостам болаш дац къахьегамхошта идейно-политически кхетам лучадаькъера кхыдола балхаш а а.

— Укх шера мархаш доасташ берригa нах балха арабаьннабар тха, — яхаш доккхал деш дувцар Тумгаева.

Цхьабакъда, из а харц долга хара дукха ха езанзар, хIана аьлча, мархаш доастача дийнахьа йоачан хиннай, аьнна, бахьан а даьккха, балхара мукъабаьнна цIагIа бисар дуккха а механизатораш.

— Дукха ха йоацаш районера художник воалаваь аз гойтара агитаци кердаяккха, Iилман атеизмана, интернационализманеи советски патриотизманеи пропаганда еш дола лозунгаш кийчде, йоах Тумгаева.

Из-м Iалаьмате дика гIулакх дар, тIаккха тахханалца совхоза кулгалхой, цун партийни организаци фу деш хиннай из болх ца беш. Укх шера февраль бетта хилар областной партийни организаце актива собрани. Цига доклад еш КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева шIенхаштта критика йир республикерча дуккхача районашка (цу даькъе) Назрановски яр а йолаш партийни, советски органаша атенстически болх Iалаьмате эсала беш хиларах. Цхьабакъда, цу критикана хоадам боллаш гIулакхаца жоп далара хIанзалца цхьаккха хIама даьдац «Экажевский» совхоза партийни организаце, кулгалхоша. ТIаккха актива собрани хинна а ма яьннайий дикка ха.

Идейно - политически интернациональнии кхетам балара проблемаш Экажкъонгий-Юрта мел чIоагIа актуальни я дувца а эшац. Назрановски районе хIанз болх беш я 30 мурдий тоаба, хIаьта царех кхоалагIа дакъа, хIана яц аьнна, яраш цу юрта я. Цхьабакъда, уж меллий царна юкъе мел нах ба, царна керте латтараш малаш-б хац Тумгаевна.

— ХIанз доакъар кийчду балхаш чIоагIа сихденнад, уж йистедаьлча дина «авторитетий» гIулакхаш тахка лаьрхIа я тха бюро, — аьлар Тумгаева. Хьажал шо, мишта дувц партийни организаце кулгалхочо. Цо цIаькха а тешал ду коммунисташа, эггара хьалха коммунисташа-кулгалхоша дин тIехьадисачунца къовсам лоаттабара гIулакх тесса дита хилара. Из да керттера бахьан. Вешта, малагIча атенстически балхах дувцалга я укхаза коммунисташа шоаш партийни Уставо дIадехараш телхадеш хилча,

Де дезараш дукха да. Чоалхане да Экажкъонгий-Юрта ди лелабара гIулакх. Нийслу къамашта юкъе цабезам оттабе гIерташ, кхыдола вайна ца эша гIулакхаш леладу моттигаш. Иштачарех лархIа мегаргда ер гIулакх. Кхыча къаман нах дIалабехка боахка кашамаш да юрта. Цхьабакъда пхьа чурт дитадац цар боарзаш тIа. Малав из даьр? Сонен-сонен хац, йоах, юрта Совета болхлоша, совхоза кулгалхоша. ТIаккха малав из хезар? ХIаьта къоаношта тахан дика дагадоагIа Советий Iаьдал бахьан Деникина духьала лаьттараш духхьал цу юртара нах хинна ца Iеш, вай йоккхача Даьхен дуккхача къамий викалаш хинналга, царех нонагIбараш цу юртарча кашамашка дIабехка боахкалга.

Дийна мел висар цу байнарий сий деш, цар боарзашка хьожаш, кулг тохаш хила декхарийла ва. Цу гIулакха эггара хьалха оарцагIъяла езар юрта Советий партийни организаци я.

— Керда обрядаш вахаре юкъехувлара цхьадола балхаш-м даьд оаха, — йоах Тумгаева. — Царех лархIа деза керда дезал вIашагIхеташ царна торжественни регистраци елга, керда даь бер дIаязделга, кхыдараш, Тумгаева дувцачох теша мегаргвар, цхьабакъда, факташа вайна гойтар кхы тайпа дола мара. Цхьа моттиг хиннаяц юрта саг йоалаьлча е маьре яхача дийнахьа регистраци еш. Молла мах баьчул тIехьагIа, хьоалчагIа даь тоъал ха яьлча мара багIац къона мари сесаги регистраци яйта. ЦаI моттиг хиннаяц комсомольски хьисапе хьоалчагIдаь. Той е тазет долча эггара хьалха тIанийслур молла ва. Массарел а хьалхагIа йовз цунна шийна «кум» йожаргйола моттиг.

Идейно-политическии интернациональнии кхетам балара болх эсала беш хилара тешал да хIанз а тIехьа юрта кхелаш хувшаеш, бусалба дин символикаш тIайола цIенош деш моттигаш хилар. Цу гIулакхашца хоадам боллаш къовсам лоаттабац Экажкъонгий-Юртарча партийни организаце, юрта Совета болхлоша.

Нагахьа санна хIара коммунисто къаьсттача сагаца болх бе, нийса а бакъдар а цунна хьеха шийна хьалхашка денхар оттадоре, хIанз нийслуш йола проблемаш хьогге а къоастаяь яьнна хургьяр. Цхьабакъда, тамашийна сатем латт цу даькъе «Экажевский» совхоза партийни организаце а юрта Совете а. Ца даьр даьд, яхаш отчеташ увттаелга мара, кхы хIама дац хIанзалца хьадаь.

А.-Г. УГУРЧИЕВ.

СЕЛЕКЦИОННИ ЦЕНТР

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. БаьцовгІай хьакъехьарча селекционни центро могаьйча гураьхьа дІадувча ялатийн ялатабобовни культурай ткъаьннел совгІа долча сортага хьожаш паччахьалкхен тохкам беш ба республика боахамашка. Из йиллай республика Госагропрома лаьтта леладара Азербайджански Іилма-тохкама институте.

Агропрома интенсивни технологе дІадехарашка хьежжа дола, чІоагІа хьувкъа селекционни комплекс вІашагІа а теха, центро цхьанатехар гурахьа дІадувча кІин, рожа, мукха, иштта хьажкІийн кхыча культурайн сорташ а гибридаш а хьаяра болх.

ХІара гектара тІа лоархІаш юккъера ялх центнерга кхоачаш дукхагІа хьийкъача культурай иттнега кхаччалца долча сорташтa районировани яьй, Іилманхой балха тІа дикка йоккха моттиг дІалоац биотехнологе, къаьстта аьлча клеточни селекце.

Селекционни центра комплексана юкъедолх опытни кхаш, лабораторещ, культурай вегетацена эшшаш йола температура, тІунали сердали лоаттаеш йола фитотрон.

СУРТА ТІА: Апшеронски районера селекционни центра опытни участок. КІа дегІаахара фенологически зем боаккхаш ба Іилма сотрудникаш Г. Ахмедови (аьттехьара вар) Ф. Махмудови.

Ф. ХАПРУЛИНА, О. ЛИТВИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ЯЬССА ТИКАШ

РЕЙД

Баьсса тІормий а эгабеш баьцадаарий ларека чура ара а яьнна, базар тІа яхар дхьа кхалсаг. «Базархой дукхха тол акхарел-м», — йоахар цо ше-шийца. Гуш дар цун дикка бохам хинналга. Вешта, цаІ хинна. Іац из-м. Дукха нах арабувл укх деношка Назранерча тикашкара иштта бохам а хулаш. Яьсса я уж. Наггахьа мара хьаэца помидор, нарс, кабуц нийслац цар чу. Базархошта хьадаьннад. Малх мо леп базар. Укхаза йоацаш хІама яц: харбазаш, епара хьадж йоагІа ІажагІа ласташ, боалаш, гІамгІаш, комараш, помидораш, керда хох, саьмарсаьйх.

Бакъда, тикашка сатийна я. Райпо правлене укх тайпара хоам бир тхога. Планах шера 1500 тонн баьцадаараш дохка дезаш ба кооператораш наьсархошка. БІаьсти яьлча денз ехкараш 144 тонн мара яц. План кхоачаш хургІоацалг-м хІанззе гуш да. Бахьан?

— Бахьан цаІ да, — аьлар райпо коопторга директора Кантышев Руслана. — Баьцадаараш хьалкхе а даь тхога хьакхачийта декхарийла яраш районера совхозаш я. Царца увттаю оаха договораш. Кхыча районашкарча боахамашца договораш е бокъо яц тха.

— ТІаккха кхоачашдой совхозаша шоай дош?—хетт оаха.

— Кхоачашдац е цІаккха даь а дац. — Масала, дІалахача шера «Назрановский» совхоз, договорага хьежжа 500 тонн помидораш, нарсаш, кабуц, кхыдола баьцадаараш дала дезаш яр тхона. Хьаденнараш 95 тонн мара хилaнзар. Укх шера а я тха цунца 500 тонна лаьрхІа договор. Бакъда, цох иттлагІа дола дакъа хьакхоаче а тамаш йолаш да.

— ТІаккха договораш хІана увттаю оаш, хьан деза уж даьсса каьхаташ?

...Вел директор.

— Тхона цох хулаш зе дац, пайда мара, — аьлар цо. — Договор кхоачаш ца йича совхозаша шоашта техача гІодах доагІа ахча хьалу тхона. Масала, цу вай ювцача «Назрановский» совхоза хІара шера 2700 сом гІод текх. ДІадахача шера а текхар, укх шера а кхоачаргда тха кассе изза ахча.

ДоагІаш а да, хІана аьлча июль ахангахьа кхаьча бала боал, бакъда, цу совхоза кхашкара цхьа килограмм хиллал баьцадаараш райпо тикашка чуденадац.

ДІадахача шера 11 октябре арадаьннача «Сердало» газета тІа «Хьан бе йоал кхел» яхача статья тІа цІенхаштта айдаьдар Наьсаречa лаьтташка баьцадаараш па кхедара дош. Цу тІа дукхагІа йийцар «Назрановский» совхоз яр, хьалха хинна баьцадаараш кхеду бригадаш дІаьхай, яхаш. Цу критикага лерг диллaнзар совхоза керттерча агронома К. Бекмурзиева. Укх шера кхы а вогІа да баьцадаараш кхедара гІулакх. Ховргдар-кх, дІатекхаш дола гІод агронома кисара текхаре.

Лоацца аьлча, совхозаш юстара латт баьцадаарашца нах Іалашбара. ГІод текха аттагІа хет царна уж кхедечул.

ТІаккха кооператораш? Баргбий уж наха эша хІама хьатІа ца еча? Дуне мелад машинаш дІа-хьа хехкаш хьалох цар уж. Бакъда, маьха дукхха езагІа а хул гаьнара ена помидораш, цу тІа машино дІа-хьа йийтте дукха йохаю уж, къаьстта йІайхача хана. КІезига гу наьсархошта кхашкара доагІІача тайпара тикашка кхаьча кхыдола бацадаараш а. ДІадахача шера хохаш Киргизера бера.

Укх шера дукхха халагІа да райповцашта баьцадаараш Іалашде. Яьсса цІаух машинаш: шоай районашка баха нах Іалашбаьчул тІехьагІа совъяьнна хІама мара хьалац Наьсаречa заготовителашта.

Иштта хала хьувз нах совхозаша шоай хьаьнача лаьташка баьцадаараш ца кхедар бахьан долаш. Из проблема вІалла дІайоалаш яц укх тІеххьарча шерашка.

Бакъда, тикаш, ларекаш шортта я, къаьстта городе, Райпо чуйоагІараш йоацаш, Грознерча «Торгхолкомбината», «Бюро торговых услуг» яхача организацей цІерагІа баьцадаараш дохка аьнна хьайнійлла тикаш, бІарчча павильонаш я укхаза. Уж а яьсса я.

— Укх шера баьцадаарех цхьаккха хІама хьачуяьннаяц укх чу, — аьлар «Торгхолкомбината» павильона продавеца Х. Алмазова. — Нах хьаух. Эхь хет сона даьсса кулгаш а долаш уж юхаахийта.

Тхо укхаза хиннача дийнахьа а яцар цу чу саьмарсаьх мара баьцадаарех кхы хІама.

Городе мел йолча тикашта юкъе, кІезиг - дукха мукъагІа наьха хьашташ кхоачашде гІерташ я «Электроинструмент» завода юкхе йола Беков Зяудин заведующи вола тика. Сунженски районера цхьа машина нарсаш яхьаш венавар из.

— Ераш я-кх кхаь дийнахьа гобаьхача аз енараш, — аьлар цо. — Уж а яхьаргьяцар вовзаш саг нийсвеннавецаре.

М. ПАРЧИЕВ,
Назрановски района халкъа тІахьожама комитета инспектор.
А. БАЛАЕВ,
Назрановски ВЛКСМ райкома секретарь.
М. ЗАНГИЕВ,
тха собкор.

СПОРТА ХОАМАШ

ФУТБОЛ

Ший тІеххьарча вІашагІкхетаре «Терек» Пятигорске моттигерча «Машукаца» лайзар. Белгалдаккха деза, из команда зонерча дикагІйолча командашта юкъе йолга. Цул совгІа, вай мехкахой цунца хала а ловз.

ВІашагІкхетар дІадоладеннача хана хеталора грозненцаш котбаргба аьнна, цахаддаш фусамдаьй наІараштa атакаш йора цар. ЦхьабакЪда, аьттув ца боалаш бисар уж. ТІеххьара шоай наІарашка бургац чу а ялийтар. Иштта счет 0:1 йолаш ийшар «Терек».

Тахан Нальчике «Спартакаца» ловз вай команда.

КІАЛТОХАР

Профтехобразоване система XII спартакиада дІахойодаш я. Ростовски областа Новошахтинск яхача городе чакхъяьлар ший лоІаме кІалтохарах йола яхьаш. Цига дакъа лоацаш хилар вай мехкахой а.

Шоай дозала категорешка чемпионаш хилар И. Джабраилов, А. Боков, В. Сантов.

Командни яхьашка а котало НохчГІалгІайчен викалашка кхаьчар.

ЯИГА АТЛЕТИКА

Цу спартакиада чотагІа яр Ростов-на-Дону яхача городе хинна яйгача атлетиках йола яхьаш.

Шиъи йиъи бІаь метр йолча дистанцех бовдаш шозза толам баьккхар вай мехкахочо И. Зубкова. Цул совгІа, спартакиада финальни яхьашка дакъа лаца бокъо а яьккхар цо.

А. ИЗМАИЛОВ.

СПОРТО НОВКЪОСТАЛ ДУ

Ший спортивни вахаре дикагІчарех цаІ лоархІ Осипов Бориса дІадаха шу. Из хилар Советски Союзен СССР халкъий нйслагІча спартакиадан чемпион.

«Дика спортсмен — дика къахьегамхо» — уж дешаш лозунг а хинна дІаэттад. Б. Осипов СКТБПГ механосборочни балхий слесарь ва. «Дошо кулгаш дола саг» — иштта оал цох коллективе. Цо Іомаьй токара, фрезеровщика, шлифовщика профессеш.

— Спорто чІоагІа новкъостал ду сона массахана форме хила, — йоах Бориса ше. — Цамогаш хилар фуд хац, кІаьдлац. Цудухьа социалистически яхье хьалхалаттарашца волаш хьавоагІа со. ХІанз кердача яхьашта кийчо еш ва со а тха команда а.

Теша лов, къахьегамхо, спортсмен, хьинар дола саг Б. Осипов кхы а доккхагІча толамашка кхоачаргхиларах.

Т. СОКОЛОВА.

УНАХОШТА ЙОЛА ЛЬГОТАШ

КПСС XXVII съездо эггара лоархІаме долча дешаех цаІ лаьрхІад наьха унахцІено лораяри из чІоагІъяри. Советски Іаьдал латтача шерашка вай мехка хьаьй мах ца телаш дарба дара, унахошта лакхача квалификацегІа новкъостал дара, цхьатарра массанешта йола система.

Укх тІехьарча шерашка дика тоаденнад мах боацаш а льготно а унахой молхашца Іалашбар. Цу гІулакхашта дІахеца рузкъа миштa дІадохийт, цох мишта пайда эц хьожаш цІенхаштта тІахьожам лоаттабу бехктокхамеча органаша. ХІьта а, къайле яц, цу дакъе кхоачамбоацараш а кІезига доацнлга.

Цунца дувзаденна мах боацаши льготнии медикаменташ йоагІача унахой категоре список дІакхайкаю горздравотдело:

1. Юкъара лазар кхетарах инвалидаш хиннача тІема доакъашхошта лорий рецептагІа молхаш мах боацаш лу;

2. Сийлахь боккхача Даймехка тІема доакъашхоща лорий рецептагІа эца молхаш 50 процент чухьанахьа хила еза;

3. Даймехка тІема инвалидаша лорий рецептагІа эца еррига молхаш мах боацаш лу;

4. 50 процент кІезигагІа мах лу молхаех 55 сомага кхаччалца пенси йідеча, къоанагІча е шоллагІча группа инвалид хиларах пенсе баьннача болхлоша, гІулакхерча наха, колхозхоша, е 31 сом пенси йідеча, кормилец воацаш бисача, дезале къахьега ца могаш пи саг волча наха. (Пенсонни удостоверене тІа «Молхашта 50 процент льгота я» яха штамп хила еза);

5. Мах боацаш я молхаш шу даланза долча берашта;

6. Мах боацаш я молхаш сахарни диабет долча наха;

7. Персональни пенсионераша медикаментех доаккхачох 20 процент дар мара лац;

8. 16 шу далалехьа инвалидаш хиннача наха мах боацаш лу молхаш.

С. НАУМОВКИНА,
горздравотдела заведующи.

Хурхал.
Х.-Б. ИСРАИЛОВА сурт.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕПРОГРАММА

14 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут» Іуйранара информационно-музыкальни программа.
8.30 — Халхадувлаш да бераш.
8.45 — Сийлахьча Октября 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагІош. Телевизионни духха сереш йола фильм. «Из искры»... 1900—1907 шш. Хьалхара фильм — «ПаргІатон мух».
9.45 — «БІаргагушдар — теша халадар».
10.45, 16.00, 17.30 — «Кердадараш».
16.15 — «Наьна школа».
16.45 — «Мир твоих увлечений». Телевизионни документальни фильмаш: «Кубачинец-Кубачинца воІ», «Хьамсарча наьха улица».
17.35 — М. Равель. «Дафнис и Хлоя» яхача балета шоллагІа сюита.
17.55 — Телевизионни документальни фильма премьера. Керта тІара тхов. Алма-Атински областа Тургень яхача юрта керда хІамаш хьаеш волча Н. Ф. Жалыбинах.
18.45, 22.40 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Кхо фаьлг». Мультфильм.
19.10 — «Перестройка: дІахо баккха беза гІа». КПСС ЦК июньски Пленума доакъашхошца вІашагІкхетар. 3-гІа передача.
19.55 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш В. И. Ленин. Вахара оагІош. Телевизионни фильм. «Из искры». Хьалхара фильм «ПаргІатон мух».
21.00 — «Ха».
21.40 — Франце къаман цІейна — Бастиле яьнхача денна хетадаь. Франце телевидене программа.
22.55 — Илли оалаш ва Азнавур, Шарль. (Франци).

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранара гимнастика «Ильмински заповедникне никъбар».
8.40 — Эрсий къамаьл.
9.10 — ДІалохх духовой инструментий оркестро.
9.30 — Французски мотт. Іомабу 2-гІа шу.
10.00 — «Будильник».
10.30 — «Жнецы». Художественни фильм.
12.05 — «Гаьнара малхбоалехье». Киножурнал.
12.15 — Фильм — берашта. «Лесные качели».
13.20 — «Аз гІулах ду Советски Союза».
14.20 — «Кердадараш».
14.25 — Дерригдунен студентий ловзараш. Югославера передача.
16.30 — Берашта. «Горизонт» яха киноальманах. «Мобильни отряда леладераш». Іилма - популярни фильм.
17.35 — «Кердадараш» (гІалгІай меттала).
17.40 — Хий ... — доагІача бесса детта. Специалиста хьехамаш.
17.50 — «Къуй». Документальни фильм.
18.00 — «Закон. Право. Мораль».
18.30 — Дунен халкъашта юкъера обозрени.
18.45 — СССР — НДРИ: Машар, солидарность.
19.15 — «Нохч-ГІалгІайче». Информационни программа.
19.30 — Шун письмоегІа. Концерт (гІалгІай меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш! «Фердинанд Великолепный» яха мультфильм (ПНР). 3-гІа дакъа.
20.15 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
21.00 — «Ха».
21.40 — Литературни произведеней экранизаци «Попрыгунья».
23.05 — Кердадараш.

15 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут» Іуйринара информационно - музыкальни программа.
8.30 — ДІалохх РСФСР заслуженни артиста А. Корсакова (скрипка).
8.45 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагІош. Телевизионни фильм. «Из искры» 1900 — 1907 шш. Хьалхара фильм «ПаргІатон мух». «Тхо большевикаш да» — 2-гІа фильм.
10.50, 16.00, 16.55, 19.50 — «Кердадараш».
16.10 — «Умгенская керамика». Телевизионни документальни фильма премьера.
16.25 — «Сендухьа, сенна». Бераштa хетаь передача.
17.00 — Музыках дола 3 монолог. Ереванера передача.
17.55 — «Северо - Крымский канал». Телевизионни документальни фильма премьера.
18.45, 22.55 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Халхабувлаш а ашараш лекхаш а къонабараш.
19.15 — «БАМ» дІахойодаш я.
19.55 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагІош. Телевизионни фильм «Из искры»... 1900—1907 шш. «Тхо — большевикаш» 2-гІа фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Будапештера калейдоскоп.
23.00 — «Кинопанорама». Специальни выпуск. Москве хинна XV дунен халкъашта юкъера кинофестиваль.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйринара гимнастика.
8.20 — «Мехка къонал». Всесоюзни къонача художникий выставках дувцар.
8.50 — «И музыка звучала...». Москве хиннача Всесоюзни духовой музыка цІейга.
9.20 — «Мищерская сторона». К. Паустовский.
9.50 — Немецки мотт. Іомабу 2-гІа шу.
10.20 — «Хьасташ».
10.50 — «Попрыгунья». Художественни фильм.
12.15 — Концерт.
12.25 — Фильм — берашта. «Додумался — поздравляю».
13.50 — «Кердадараш».
13.55 — Дерригдунен студентий ловзараш. Югославера передача.
17.00 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
17.05 — «Вай мехка духьала вІашагІделлар». Документальни фильм.
18.05 — «Къоначар оазаш!» (нохчий меттала).
18.35 — Фильм-реклама.
18.40 — «Шин шера план — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш».
19.10 — «Нохч-ГІалгІайче». Информационни программа.
19.25 — «Йодаш я шоллагІа Всесоюзни...».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Фердинанд Великолепный». Мультфильм (ПНР). 4-гІа дакъа.
20.15 — «А выгоды беспорны». Документальни фильм.
20.25 — Дунен музыкальни культура ганзера. Г. Малер № 10 йола симфонера ми минор адажио. Кхоачашъер Роттердамски симфонически оркестр. (Нидерланды).
21.00 — «Ха».
21.40 — Приключенчески фильма экран. «Массаза шеквувла саг».
23.00 — Ф. Шопена произведенеш кхоачашъю Э. Когишо (фортепьяно). Венгре телевидени.
23.10 — «Кердадараш».

16 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут». Іуйринара информационно - музыкальни программа.
8.30 — «Халкъа мукъамаш».
8.45 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагІош. Телевизионни многосерийни фильм «Из искры...». 1900 — 1907 шш. 2-гІа фильм — «Тхо большевикаш да». 3-гІа фильм. — Самодержавена духьала.
10.55, 16.00, 19.45 — «Кердадараш».
16.10 — «Агропрома уйлаши гІулакхаши». Документальни фильмаш: Лаьттех, буци, вайн», «Агропрома гІулакхаш».
16.40 — «Спорт и личность». В. Абалаков.
17.10 — Ирака телевидене программа.
18.00 — «...Ялхайтта даланза, кхы боккхагІа».
18.45, 22.40 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Нийсса йелача сахьатах». «ЗІамига ахархо». Мультфильмаш (Армения).
19.20 — «Перестройкей гласности». КПСС ЦК июньски Пленума материалех.
19.50 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара мугІараш. Телевизионни художественни фильм «Из искры...». 1900 — 1907 шш. 3-гІа фильм «Самодержавена духьала».
21.00 — «Ха».
21.40 — Концертни студе Останкино поэтаца Л. Ошанинца вІашагІкхетар.
22.55 — «Пиратский треугольник». Музыкальни спектакла премьера. Г. Донецетти «Рита» яхача операх оттаьл. Ленинградера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйранар гимнастика.
8.20 — «Комиссара дневник», «Бераш тІемах ловзаш дар...» — документальни фильмаш.
8.45 — Таджикски ССР Гостелерадио халкъа инструментальни оркестра концерт. Душанбера передача.
9.25 — Испански мотт. Іомабу. 2-гІа шу.
10.25 — Д. Кабалевский № 2 йола оркестрацара виолончела концерт.
10.55 — «Массаза шекъувла саг». Художественни фильм.
12.15 — Е. Светланов — «Юртара сутнаш». Квинтета духовой инструмента лаьрхІа сюнта.
12.25 — «Секрет великого рассказчика». Субтитраща художественни фильм. (Чехословаки).
13.35 — Алтайски телевидене программа.
14.35 — «Кердадараш».
14.40 — Дерригдунен студентий ахканара ловзараш.
19.00 — «Кердадараш» (гІалгІай меттала).
19.05 — ДоттагІий экран. Къаьнарча эрсий романса сайре.
19.15 — «Нохч-ГІалгІайче. «Информационни программа.
19.30 — «Школа, ПТУ, Завод».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». «Фердинанд Великолепный». Мультфильм (ПНР). 5-гІа дакъа.
20.15 — «Перестройка наькъаш тІа».
21.00 — «Ха».
21.40 — Эстрадни концерт.
22.40 — Спортивни программа.
23.10 — «Кердадараш».

17 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут». Іуйринара информационно-музыкальни программа.
8.30 — ДІалохх Московски инструментальни капеллас.
8.50 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. В. И. Ленин. Вахара оагІонаш. Телевизионни фильм. «Из искры...» 1900 — 1907 гг. 3-гІа фильм — «Самодержавена духьала».
10.00 — «БАМ» дІахойодаш я.
10.35, 16.00, 17.30 — «Кердадараш».
16.15 — Д. Лондона турпалаш экрана тІа. «Смок и Малыш» 3-гІа сери.
17.35 — «Ерригсоюзни халхара цІей».
18.10 — «Уж хиннаб хьалха» яхача циклера. Военачальника Е. А. Беренса хетадаьча документальни фильма премьера.
18.30 — «Майра Назар» Мультфильм (Армени).
18.45, 23.35 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Новатораши консерватораши».
19.30—Экрана тІа duххьашха. Художественни фильм «Тешаш боацаш».
21.00 — «Ха».
21.40 — «Зелена Гура-87» Советски ашарий фестиваль (ПНР).
23.50 — «Киноафиша».

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйринара гимнастика.
8.20 — «Художникех дола дувцараш». Латвийски ССР халкъа художник Джемма Скулме.
8.50 — Л. Леонов. «Нашествие».
8.30 — Английски мотт. Іомабу 2-гІа шу.
10.00 — «Мишта салоІ вай?».
10.30 — «Кхераме шераш». Телевизионни художественни фильм.
11.55 — «Малх — массаза хьалха». Документальни фильма премьера.
12.15 — «Все дело в брате». Художественни фильм.
13.30 — Шун хаттараштa жоп луш ва хьехархо Игорь Павлович Волков.
14.00 — «Кердадараш».
14.05 — Дерригдунен студентий ахканара ловзараш. Югославера передача.
17.35 — «Кердадараш». (нохчий меттала).
17.40 — Фильм-реклама.
17.45 — «Орга» яхача альманаха обзор (нохчий меттала).
18.00 — Берашта. «Седкъа» Киноальманах.
18.35 — А. С. Пушкинн вай мохки (нохчий меттала).
19.05 — Киножурнал.
19.15 — «Нохч-ГІалгІайче». Информационни программа.
19.30 — Лорабе хьувкъам цІерагІа. Документальни фильм.
19.40 — Хьувкъама — маькха мо.
20.10 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.20 — ДоттагІий экран. Халхайоалаш я «Харс» яха ансамбль. Дагестански телевидене программа.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Салют, Мария!» Художественни фильм. 1-ен 2-гІен сереш.
23.55 — «Кердадараш».

18 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут» Іуйринара информационно-музыкальни программа.
8.30 — «Лирически концерт».
9.05 — «АБВГДейка».
9.35 — ДІалохх Вильнюсски квартето.
9.55 — «Лелар — кхерам боацаш».
10.25 — «Города мукъамаш». Минскера передача.
11.00 — Родительски ди — шоатта.
12.30 — «Эггара мерзагІйола паста!». Документальни фильма премьера.
12.40 — Выездной приемни программа «Массанена а хІарадунена а» БАМера передача.
13.10 — «Музыка — са вахар». СССР халкъа артиста дирижера К. Иванова творчества хетадаь фильм-концерт.
14.00 — «Содружество». Телевизионни фильм.
14.30, 19.50, 23.20 — «Кердадараш».
14.50 — Халкъашта юкъера телепрограмма. Халкъа кхоллам «Радуга». Ирака халхараши ашараши.
15.20 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. Историен доврдоаца мугІараш «Выбор цели». Художественни фильм 1-ен 2-гІен сереш.
Перерыв йолаш (16.45) — «Кердадараш».
18.05 — «Дийна Іалам».
19.05 — Никарагуа телевизионни программа.
19.55 — «Форда боІхлой». Телевизионни художественни фильма премьера 1-ра сери («Грузия-фильм», «Антени-2», «Пате синема» (Франци).
21.00 — «Ха».
21.40 — «Шоаттден сайрийна». Киноартистий клуб.
23.30 — Оперетта, оперетта.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйринара гимнастика.
8.20 — «Мезень — заповедни дош». Іилма-популярни фильм.
8.40 — Ритмически гимнастика.
9.10 — «Іуйринара почта» яха музыкальни программа.
9.40 — «Анстенок и пугало». Челябински областной теникий театра фильм-спектакла премьера.
10.30 — Дерригача дунен художественни культура. Габриэль Гарма Маркес. Произведеней мугІараштa гІолла.
11.35 — «Нохч-ГІалгІайчен кІира».
11.45 — «Мелоди». Телевизионни клуб.
12.15 — «ВІашагІделар ахчал дезагІа». Документальни фильм.
12.25 — «Доакъар Іалашдеш ба».
12.40 — Дезалий концерт.
13.10 — «Іуйринара обход». Субтитраща художественни фильм.
14.45 — «Алиса тамашнеча мехка». Мультфильм. 1-ра, 2-гІа, 3-гІа сереш.
15.15 — «Дийнве — сай вахар дІахьоргда аз». Документальни фильм.
16.15 — Дерригдунен студентий ловзараш.
18.15 — «Сигалара пхиъ цхьана». Художественни фильм.
19.45 — «Къаьнача Таллине да никъбар». Фильм-концерта премьера.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!», «Зайка — зазнайка» Мультипликационни фильм. 1-ра дакъа.
20.15 — «УнахцІено».
21.00 — «Ха».
21.40 — Дерригдунен студентий ловзар. Баскетбол. Финал. Югославера передача.
23.00 — «Кердадараш».

19 ИЮЛЬ

I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут». Іуйринара информационно-музыкальни передача.
8.30 — «Ритмически гимнастина».
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Гургалбетта сахьат».
10.00 — «Советски Союза гІулахх деш ва соІ».
11.00 — «Іуйринара почта».
11.30 — «Нах цунга хьежашбола хьехархо». Іилма-популярни фильм.
12.25 — «Са хьамсара Дакхе». Фотоконкурс.
12.30 — «Музыкальни киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «УнахцІено».
14.55 — «Новкъост илли» яха Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Бакура передача.
15.25 — «Перестройка: дІахо баккха беза гІа». Электросталера металлургашца вІашагІкхетар.
15.55 — «Бевенджик», «Бедняк и жадный бай», «Ковер-самолет». Мультфильмаш. (Туркмени).
16.25 — «Кабулера самолет». Документальни фильм.
17.25, 23.10 — «Кердадараш».
17.30 — «Вай цІа». Телевизионни журнал.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.50 — «Форда къахьегамхой». Телевизионни художественни фильма премьера. 2-гІен 3-гІен сереш.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Футбольни обозрени».
22.25 — «Кинопанорама». ЛаьрххІа йола выпуск. Москвера XV Дуненхалкъашта юкъера кинофестиваль.

II ПРОГРАММА

8.00 — Зарядка е дІаотта.
8.20 — Молодежь в цветной металлургии. Документальни фильма премьера.
8.40 — Эрсий къамаьл.
9.10 — «Даьхена хьамсара цІераш». «Илья Репин». Документальни фильм.
9.35 — Дунен музыкальни культура ганзера. Д. Д. Шостакович. ПхелагІа симфони.
10.30 — «Нектар Забайкальских гор». Читински областа санаторийн курортийн зонаш дегІаярах.
10.55 — Эстонски телевидене программа.
12.15 — Дунен халкъий театрий фестиваль. А. Агабаев «Просто знакомый». П. Моллаnепеса цІерагІча Туркменски академически драмтеатра фильм-спектакль.
14.15 — Дунен халкъашта юкъера телепрограммай халкъа кхоллам. «Радуга». Ирака халхараши ашараши.
14.45 — «Алиса в Зазеркалье». Мультфильм 1-ра, 2-гІа, 3-гІа сереш.
15.20 — Сийлахьча Октябра 70 шу дузаш. Советски искусства оагІонаш. Литературен театри. 2-гІа фильм.
15.35 — Дерригдунен студентий ловзараш. Югославера передача.
18.35 — «Наькъашка кхелла иллеш». ДІалохх цыгански ансамбла.
19.00 — «БІаргагушдар — теша халадар».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». Зайка-Зазнайка. Мультфильм. 2-гІа дакъа.
20.15 — Говрий спорт. Ерригсоюзни соревнованеш. Московски ипподромера передача.
21.00 — «Ха».
21.40 — «Ванюшина бераш». Художественни фильм.
23.15 — Лоаца концерт.
23.30 — «Кердадараш».

РАДИОПРОГРАММА

14 ИЮЛЬ

7.20 — «Юртара Іуйреш».
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 5— Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — Нохч - ГІалгІай ашарий концерт.
9.15 — «Доши гІулакхи цаІ долаш» (нохчий меттала).
9.30 — 10.00 — «Къона заманхо» (гІалгІай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Доходаши расходаши». Корреспонденци.
16.16 — 17.00 — «Хьувкъам чузцача хьалха латтараштa хетадаь концерт.
18.00 — Хоамаш.
18.30 — 18.40 — Объявлени.

15 ИЮЛЬ

7.20 — «Кхашта — хІара денна теркам» (нохчий меттала).
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 9.00 — С. Димаева музыка.
11.155 — «Болхлой уйлаш» (гІалгІай меттала).
11.30 — 12.00 — Литературни Нохч - ГІалгІайче (гІалгІай меттала).
15.15 — «Цхьан дезале».
15.35 — 15.45 — «Социалистически яхьа дневник».
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (гІалгІай меттала).
16.35 — «Юртбоахама знаней школа».
16.45 — 17.00 — Музыка.
18.00 — Хоамаш.
18.30 — 18.40 — Объявлени.

16 ИЮЛЬ

7.20 — «Комбайнераш — яхье баьннаб?» Репортаж (гІалгІай меттала).
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Музыка.
8.40 — 9.00 — «Ца малар — вахара хьисап».
11.15 — «Патриот» (гІалгІай меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гІолла».
11.50 — 12.00 — Музыка.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «Нохч - ГІалгІай поэзи музыке» яхача циклера передача.
18.00 — Хоамаш.
18.30 — Объявлени.
18.40 — «Вахари ди» яха радножурнал. (нохчий меттала).

17 ИЮЛЬ

7.20 — Юртара Іуйреш.
7.355 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — Июньски (1987 ш.) КПСС ЦК Пленума решенеш — вахаре! «Іилма — производсвана».
8.45 — 9.00 — Литературни Нохч - ГІалгІайче (нохчий меттала).
11.15 — 12.00 — «Бес-бесара кхоллам». Художественни самодеятельства выступлени.
17.15 — Передачай программа. Хаоттам.
17.16 — «ДоттагІий озаш».
17.31 — «ЦІе сийгаш» (гІалгІай меттала).
18.00 — Хоамаш.
18.30 — Объявлени.
18.40 — 19.00 — «Хьона, Даьхе, салтечун дог» (гІалгІай меттала).

18 ИЮЛЬ

7.20 — «Гурахьа дІадийна ялат чуэцаш латт» (нохчий меттала).
7.35 — 7.40 — Передачай программа.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Объявлени.
10.15 — «Керда обрядаш — вахаре» (нохчий меттала).
10.35 — 10.50 — «Коммунист сийдола цІи» (гІалгІай меттала).
11.00 — «Къонал».
11.30 — 12.00 — «Есенини Нохч - ГІалгІай поэзи». Р. Чахкиева беседа.
12.40 — «Халкъа тІахьожамхой болх беш ба» (нохчий меттала).
13.00 — 13.10 — Музыка.
15.15 — ДІалохх Томилин Вадима.
16.00 — «Профсоюзаши вахари».
16.20 — 17.00 — «Ши эхь».
18.20 — 19.00 — «Музыкальни почта».

19 ИЮЛЬ

МЕТАЛЛУРГА ДИ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Объявлени.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукха еза ашараш».
11.20 — 12.00 — Металлурга денна хетаь цІейя программа.
15.15 — 15.30 — «Коммунисташ — хьалхе лелаераш» (нохчий меттала).
16.00 — Концерт.
16.30 — 17.00 — «Къона тІехье» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — «Иллеца доттагІал долчарна» лаьрхІа концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-64, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря—2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-80-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства—2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем—2-85-64; машинописное бюро—2-89-51; корректорская—2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05278. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2604.